

Pomáz Város
Önkormányzata
19/2015.ÖTÜ.

dr. Király Eszter intézményvezető
Halászné Gambár Mária Szociális, Egészségügyi és Sport bizottság elnöke
Nagy Attiláné Közigazgatási és Népjóléti csop. vez.

K I V O N A T

Készült Pomáz Város Önkormányzatának Képviselő-testülete által 2015.XII. 15-én tartott Képviselő-testületi ülésén hozott határozatról.

"Kihagyva a kihagyandók"

251/2015. (XII.15) sz. Ök. határozat

Pomáz Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 10 igen szavazattal úgy határozott, hogy elfogadja Pomáz város szociális tervezési koncepciójának megújítását. Felkéri a Polgármestert, hogy az elfogadott módosításokkal kiegészített Pomáz város szociális tervezési koncepciójának megújítását a nyilvánosságához szükséges intézkedéseket tegye meg. A koncepcióban meghatározott feladatok megvalósulását és végrehajtását kísérije figyelemmel.

Felelős: Vicsi László Polgármester

Szabóné dr. Bartholomaei Krisztina Jegyző

Határidő: azonnal

Kiadmány hitelül:

Pomáz, 2015. december 18.

Kocsis Mónika
szervezési csoportvezető

**POMÁZ VÁROS SZOCIÁLIS
TERVEZÉSI KONCEPCIÓJÁNAK
MEGÚJÍTÁSÁHOZ.**

2015.

A kutatás szakértői:

Birinyi Márk – szakvizsgázott szociálpolitikai szakértő

Hámori Ádám – szociológus

Süki-Szijjártó Szilvia – szociálpolitikai szakértő

Nyelvi lektor:

Dr. Váradi Ferenc PhD

A kutatás Pomáz város Önkormányzatának megrendelésére és jóváhagyásával készült.

© 2015 – Minden jog fenntartva.

„Az olyan társadalom, amely nagyszámú szervezeten egyénekből áll, akiket a hipertrófiásan nagyra nőtt állam kénytelen kordában tartani, valóságos szociológiai szörny... Egy nemzet csak akkor tartható fenn, ha az állam (önkormányzat¹) és az egyén között másodlagos csoportok egész serege alakul ki, olyan közösségek, amelyek elég közel vannak az egyénekhez ahhoz, hogy tevékenységi szférájukba vonhassák, s így a társadalom életének általános áramában jutassák őket.”

Emile Durkheim –

A munkamegosztás a társadalomban

Tartalom

1. Bevezetés.....	8
1.1. Előzmények.....	8
2. Módszertani megjegyzések.....	9
3. Kvantitatív adatelemzés.....	12
3.1. A népesség alakulása.....	12
Népszaporulat és vándorlás.....	16
3.2. Háztartások és családok.....	21
3.3. Foglalkoztatottság, munkanélküliség.....	24
3.4. A Pomázi Önkormányzat jóléti és szociális tevékenységének főbb mutatói.....	29
3.5. A szociális alapszolgáltatások körébe tartozó ellátási formák.....	29
3.6. A szociális szakosított ellátások körébe tartozó ellátási formák.....	32
Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, természetben nyújtott szociális ellátás.....	32
3.7. Gyermekjóléti szolgáltatások, gyermekvédelmi támogatás.....	36
4. Helyzetkép.....	39
4.1 Célcsoportok.....	40
4.2 Önkormányzat által nyújtott szociális ellátási formák.....	41
4.3 Szociális Szolgáltató Központ.....	42
4.3.1 Idősek Napközbeni Ellátási Csoport.....	42
4.3.2 Idősek Átmeneti Gondozóháza.....	42
4.3.3. Házi segítségnyújtás (HSG).....	44
4.3.4. Gyermekjóléti Szolgálat és Családsegítő Szolgálat.....	45
4.3.5 Védőnői Szolgálat.....	47
4.5 Hajléktalan ellátás.....	48
4.6. Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF).....	48
4.7. Jelzőrendszeri működés.....	49
4.8 Infrastrukturális fejlesztések.....	50
4.9. Helyi kommunikáció.....	50
5. SWOT analízis.....	51
6. Prioritások, stratégiai fejlesztési célok.....	52
7. Epilógus.....	54
8. Kutatóink.....	55

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Jelenlévő népesség változása az előző népszámlálás %-ában, 1870-1970	12
2. ábra: Állandó népesség változása az előző népszámlálás %-ában, 1970-2011.....	13
3. ábra: Lakónépesség változása az előző népszámlálás %-ában, 1970-2011	14
4. ábra: Állandó népesség korcsoportonként Pomázon, 2000-2013 (KEKKH adatai szerint)	15
5. ábra: Állandó népesség és korcsoportok változása Pomázon az előző év %-ában, 2001-2013 (KEKKH adatai szerint)	16
6. ábra: Főbb népesedési mutatók, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis).....	19
7. ábra: A háztartások a háztartásban élők száma szerint, 2011 (Népszámlálás)	22
8. ábra: A háztartások háztartás-összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás).....	23

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Jelenlévő népesség a Népszámlálások adatai szerint, 1870-1970	12
2. táblázat: Állandó népesség a Népszámlálások adatai szerint, 1970-2011.....	13
3. táblázat: Lakónépesség a Népszámlálások adatai szerint, 1970-2011	14
4. táblázat: Állandó népesség és népességváltozás Pomázon az előző év %-ában, a KEKKH adatai szerint, 2001-2013	15
5. táblázat: A népességváltozás tényezői, 1980-2011 (Népszámlálás)	17
6. táblázat: A 15 éves és idősebb nők az élve született gyermekek száma szerint, 2011 (Népszámlálás).....	18
7. táblázat: A 15 éves és idősebb nők aránya az élve született gyermekek száma szerint, 2011 (Népszámlálás).....	18
8. táblázat: Főbb népesedési mutatók Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	19
9. táblázat: A vándorlás mutatói Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis).....	20
10. táblázat: Háztartások és háztartásnagyság, 1980-2011 (Népszámlálás).....	21
11. táblázat: A háztartások a háztartásban élők száma szerint, 2011 (Népszámlálás)	22
12. táblázat: A háztartások háztartás-összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás)	23
13. táblázat: Családok száma és összetétele, 1980-2011 (Népszámlálás)	24
14. táblázat: A népesség gazdasági aktivitás szerint, 2011 (Népszámlálás)	25
15. táblázat: A háztartások foglalkoztatottságának főbb adatai, 2011 (Népszámlálás).....	25
16. táblázat: A háztartásokban élő időskorúak és foglalkoztatottak, 2011 (Népszámlálás)	26
17. táblázat: A családok gazdasági aktivitási összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás)	26
18. táblázat: A családban élők gazdasági aktivitási összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás)	27
19. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	27
20. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők és támogatásuk alakulása Pomázon, 2009-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	28
21. táblázat: Nyugdíjasok számának alakulása nemenként Pomázon, 2005-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	28
22. táblázat: Egyes szociális alapszolgáltatásokban részesülők száma Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	30
23. táblázat: Családsegítő szolgálat működése Pomázon, 2007-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	30
24. táblázat: Idősek nappali ellátásában részesülők és férőhelyek száma Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis).....	31
25. táblázat: Egyes szociális alapszolgáltatások területén foglalkoztatottak száma Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	31

26. táblázat: Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények Pomázon, 2007-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis).....	32
27. táblázat: Időskorúak járadékának biztosítása Pomázon, 2006-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	32
28. táblázat: Rendszeres szociális segély biztosítása Pomázon, 2000-2013 (2009-től a rendelkezésre állási támogatásban részesülők adatai nélkül; KSH Tájékoztatási adatbázis)	33
29. táblázat: Lakásfenntartási és lakáscélú helyi támogatás biztosításának főbb adatai Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	34
30. táblázat: Ápolási díj biztosítása Pomázon, 2008-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	35
31. táblázat: Átmeneti segélyezés Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis).....	35
32. táblázat: Közgyógyellátottak Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis).....	36
33. táblázat: Pénzbeli gyermekjóléti alapellátások főbb mutatói Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)	37
34. táblázat: Gyermekjóléti alapszolgálatok és szakellátások főbb mutatói.....	38

1. Bevezetés

1.1. Előzmények

Három hónapja (2015. szeptember) folytatunk kutatást Pomázon, amelynek célja, hogy megismerjük a város és a szociális ellátórendszer pozitívumait, illetve hiányosságait. A kutatás több komponensből épült fel, egyik fő pillérét alkotja a lakosokkal folytatott munka.

Kutatásunk során elengedhetetlen a település szociális szolgáltatásait nyújtó szervezeteivel, intézményeivel, a település lakóival, valamint az önkormányzattal folytatott párbeszéd.

Szakértői munkánk célja Pomáz város szociális ellátórendszerének feltérképezése, erősségeinek, és fejlesztendő területeinek fókuszba állítása. Jelen elemzés Pomáz város „Szociális tervezési koncepciójának” megújítását előkészítő, elsősorban dokumentumelemzésen, intézményes statisztikai adatok elemzésén, valamint interjúkon, személyes megbeszéléseken alapuló elemző értekezés. Reméljük, hogy ezen szakértői munka hozzá tud járulni a valós szükségletekre alapozott szolgáltatástervezési koncepció összeállításához.

Kutatásunk egyik fókuszpontja a településen látens módon jelen lévő szociális kérdések felszínre hozása. Kutatásunk nem alkalmas az egyes szociális problémák individuális módon történő megjelenítésére, és megoldására: ezzel szemben tendenciákat, összefüggéseket tud megvilágítani, amelyek a település számára releváns információtartalmat hordozhatnak. Kutató, elemző munkánk hozzáadott értékét jelentik az intézményrendszer hatékonyságának javítása érdekében megfogalmazott értékelő gondolatok.

Elemző munkánk hozzáadott értéke:

- Segít felismerni a település szociokulturális sajátosságaiban rejlő erőforrásokat, és az esetleges problémákat.
- Célzottabbá teheti a települési programok megvalósítását.
- Segítheti a település intézményrendszerének hatékony működését.
- Segítheti a települési szintű szolidaritás megélését, és ezáltal még hatékonyabb együttműködésre sarkallhat, aktivizálhat.

2. Módszertani megjegyzések

Kutatásunk fókuszában a jogszabályi környezet változásának a tágabb értelemben a helyi jóléti ellátórendszerre, szűkebben nézve pedig a lakossági szükségletekre vonatkoztatott hatása áll. A lokális védőháló kialakítása tekintetében a szubszidiaritás elvének érvényesülését is fontos szempontnak tekintettük.

A vizsgálattal érintett időszak: 2010. szeptember 1. és 2015. szeptember 1. közötti időszak.

Dokumentumelemzés: a városi intézményrendszerben keletkező statisztikai adatokban található összefüggések, jellegzetességek feltárása.

Felhasznált dokumentumok:

1. Pomáz város szociális ellátórendszerének intézményei által biztosított statisztikai adatok.
2. Pomáz város Önkormányzat Szociális Bizottsága által vezetett adatok.
3. Lakosságra vonatkozó önkormányzati adatok.
4. Civil szervezetektől kapható adatok.

Vezetőkkel készített interjú, megbeszélés során a *strukturálatlan interjú módszerét* választottuk, így az interjú alanya kötetlenül fejthette ki nézeteit az adott témakörben, esetünkben a pomázi szociális ellátás működését illetően. Az ilyen típusú interjú időigényes ugyan, de lehetővé teszi, hogy az interjúalany árnyaltan és információkban gazdagon fejthesse ki nézeteit. A strukturált interjúkhoz képest szubjektívebb és részletesebb képet ad, ugyanakkor ebből adódóan nehezebb az interjúkat összehasonlítani, és általános képet nyerni.

Személyes megbeszélések:

Megbeszélés a Szociális Szolgáltató Központ vezetőjével.

Megbeszélés az Idősek Átmenete Gondozóházának vezetőjével.

Megbeszélés a Gyermekjóléti Központ vezetőjével.

Megbeszélés a Családsegítő Központ vezetőjével.

Megbeszélés a védőnői hálózat képviselőjével.

Megbeszélés a polgármesterrel.

Megbeszélés a város jegyzőjével.

Megbeszélés a Szociális Bizottság vezetőjével.

Megbeszélés a város egyik háziorvosával.

Fókuszcsoportos beszélgetés az érintett csoportban. A módszer alkalmazása során a kiválasztott csoport tagjainak a településen jelen lévő szociális problémával, és az erre épülő szolgáltatásokkal kapcsolatos benyomásait, gondolatait, hiedelmeit, attitűdjeit vizsgáltuk.

A beszélgetésben 8-10 személy vett részt, akik elmondták korábbi tapasztalataikat, véleményeiket, érzéseiket, meggyőződéseiket. A beszélgetést moderátorok vezették. A fókuszcsoportos beszélgetés félig strukturált kérdőív alapján történt, tehát a kérdések és az azokra adható válaszok nem szigorúan követendők. A moderátor témavázlat alapján irányította a beszélgetést. A kutatás eredményei nem reprezentatívak, illetve nem statisztikai jellegű, számszerűsíthető adatok, hanem olyan vélemények, fogyasztói megközelítések, állítások, érzések, jellemzések, amelyek elemzésével mélyebb betekintés nyerhető a felhasználók gondolkodásába.

A fókuszcsoportos interjú alanyai:

- a. civil szervezetek,
- b. fogyatékkal élők,
- c. lakhatási problémákkal küzdők, (adósságsapda, lakhatási problémákkal),
- d. cigányok,
- e. idősek,
- f. álláskereső.

Pomáz szociális térképének helyzetképéhez az alábbiakban áttekintjük a település legalapvetőbb és szociális szempontból releváns népesedési és népmozgalmi, háztartás- és családösszetételre vonatkozó, gazdasági és foglalkoztatottsági, valamint jóléti viszonyait, valamint a helyi szociális ellátórendszer aktivitását kifejező adatokat. Célunk, hogy ezek alapján értelmezzük azt a társadalmi kontextust, és különösen annak az ezredforduló utáni időszakban megfigyelhető trendjeit, amelyben a település szociális feladatainak ellátása jelenleg illetve az elkövetkező években, évtizedekben megvalósul.

Az adatok forrását alább, az egyes elemzéseknél közöljük. Az adatforrások között felhasználtuk a Központi Statisztikai Hivatal által végzett Népszámlálások adatait a 2011-ig tartó időszak vizsgálatára. Az adatfelvétel információi a <http://www.ksh.hu/nepszamlalas/> oldalon, az e dokumentumban is felhasznált egyes adatok és fogalmak részletes módszertani magyarázata a <http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/modszertan.pdf> linken elérhető dokumentációban megtalálható.

A 2000-től kb. 2014-ig terjedő periódus éves idősoros elemzéseinek adatforrása a Központi Statisztikai Hivatal Tájékoztatói adatbázisa volt (<http://stainfo.ksh.hu/Stainfo/>). A Tájékoztatói adatbázis a KSH témafüggetlen statisztikai adattárházában tárolt adatok keresztábrázatos megjelenítésére szolgál, egyszerű, interaktív kezelőfelületen keresztül biztosítva az adatok gyors és felhasználóbarát hozzáférését. Az adott szakstatisztikák tartalmi szerkezetéről, fogalmairól, az adat előállítás folyamatáról és az adatgyűjtés során felhasznált adatforrásokról szóló módszertani dokumentáció a KSH Portálról elérhető (<http://www.ksh.hu>).

A szociális ellátórendszer tevékenységére és az intézmények adottságaira vonatkozó adatokhoz felhasználtuk továbbá a Pomáz Város Önkormányzata által a vizsgálat céljaira rendelkezésünkre bocsátott egyes beszámolókat és mellékleteiket, melyek közül a legfontosabbak a következők voltak:

- Beszámoló a Szociális és Egészségügyi Bizottság négy éves munkájáról 2006 – 2010 között (dátummegjelölés nélkül érkezett).
- Beszámoló Pomáz Város Önkormányzata Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottsága tevékenységéről 2010. október – 2011. augusztus között (2011. május 26.)
- Beszámoló Pomáz Város Önkormányzata Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottsága tevékenységéről 2011. október – 2012. június között (2011. június 12.)
- Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság beszámolója a 2012.08. – 2013.08 között eltelt időszakban elvégzett munkáról (2013. július 30.)
- Helyi Esélyegyenlőségi Program Feltülvizsgálata (2015. május 21.)
- Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottság beszámolója a 2014 – 2015-ben elvégzett tevékenységről (2015. augusztus 22.)

3. Kvantitatív adatelemzés

3.1. A népesség alakulása

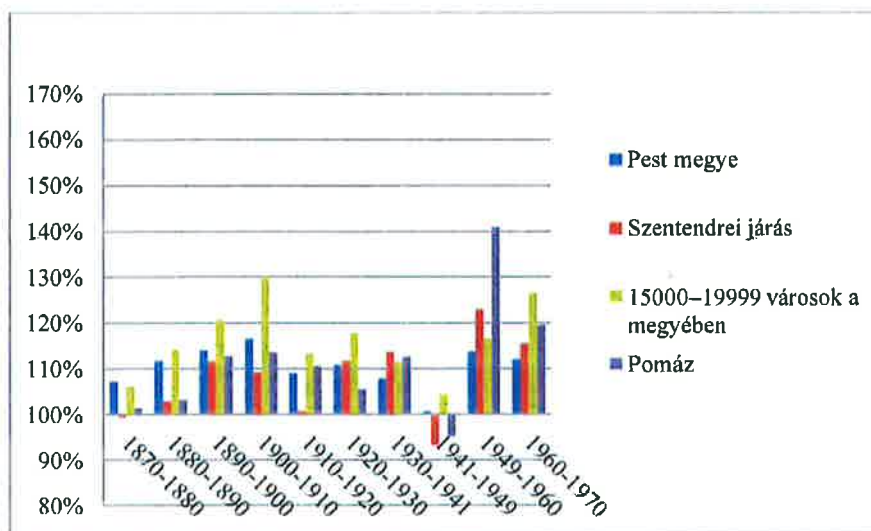
Pomáz Budapest vonzáskörzetében, a főváros agglomerációjában, dinamikusan növekvő népességű térségben helyezkedik el. Minderről a népszámlálások adatai is tanúskodnak. Az 1. táblázatban látható, hogy a 19. század végétől szinte töretlen növekedés zajlott a településen és a térségben egyaránt.

1. táblázat: Jelenlévő népesség a Népszámlálások adatai szerint, 1870-1970

Terület	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1941	1949	1960	1970
Pest megye	330089	353851	395142	450136	524320	571753	633257	682696	686953	781505	875462
Szentendrei járás	21 666	21 500	22 158	24 768	27 069	27 314	30 560	34 765	32 423	39 912	46 173
15 000–19 999 városok a megyében	22 863	24 260	27 732	33 534	43 637	49 534	58 340	65 145	68 092	79 412	100619
Pomáz	3 247	3 292	3 397	3 830	4 354	4 815	5 083	5 725	5 445	7 679	9 170

Az 1. ábrán áttekinthető, hogy a népesség növekedése nem minden korszakban egyforma mértékben érintette Pomázt és a környező településeket. Bár a népesség kb. 5-15%-os gyarapodása évtizedenként – a második világháború időszakának kivételével – szinte általánosnak mondható, a 20. század fordulójáig a mai Pest megye hasonló méretű településeinek inkább kedveztek a népesedési folyamatok, Pomáz növekedése ettől némiképp elmaradt. A 20. század első felében a növekedés egyenletesebb, majd az 50-60-as években Pomáz népesedése meglódlott az agglomerációs folyamatokkal összhangban.

1. ábra: Jelenlévő népesség változása az előző népszámlálás %-ában, 1870-1970

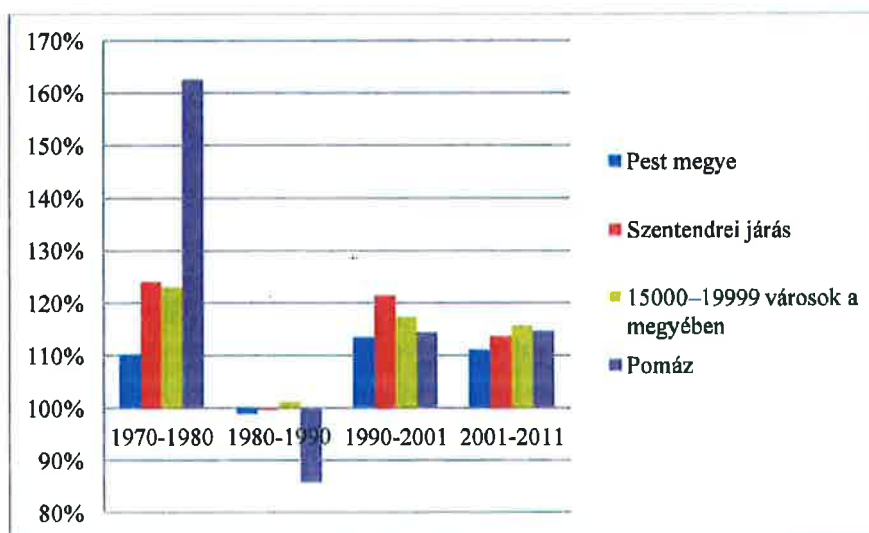
Az 1970-es és azt követő Népszámlálások megkülönböztetik az állandó népesség és a lakónépesség számát (ti. azokét, akik egy adott településen állandó lakcímmel rendelkeznek a tényleges lakhelyüktől függetlenül, ill. akik egy adott településen élnek az állandó lakcímtől függetlenül). Ezek alapján elmondható, hogy a legutóbbi Népszámlálás során összeírt állandó lakosok száma az utóbbi mintegy négy évtizedben kisebb hullámzások után közel kétszerese (1,8-szorosa) a negyven évvel korábbiak. Pest megyében összesen kb. 1,4-szeres, a megye hasonló nagyságú városaiban közel 1,7-szeres, a Szentendrei járás településein kb. 1,7-szeres ebben az időszakban a népességszám emelkedése; Pomáz tehát helyi összevetésben is a növekedés egyik súlyponti települése lett (2. táblázat).

2. táblázat: Állandó népesség a Népszámlálások adatai szerint, 1970-2011

Tertület	1970	1980	1990	2001	2011
Pest megye	862 291	950 804	940 133	1 067 581	1 185 256
Szentendrei járás	43 903	54 530	54 269	65 991	75 065
15000–19999 városok a megyében	97 088	119 547	121 098	142 250	164 759
Pomáz	8 735	14 204	12 168	13 923	15 981

Az egymást követő népszámlálások adatait a 2. ábrán összevetve látható, hogy az állandó népesség növekedése a hetvenes évek során kiugróan magas volt, a nyolcvanas években ugyanakkor még csekély fogyás is megállapítható. Pomáz állandó népességének trendjei mindkét esetben eltértek a megye, a járás és a megye hasonló nagyságú városai azonos mutatójának alakulásától. A rendszerváltást követő két évtizedben, a térségben mindenütt egyenletesebb, mérsékelt növekedés állapítható meg.

2. ábra: Állandó népesség változása az előző népszámlálás %-ában, 1970-2011

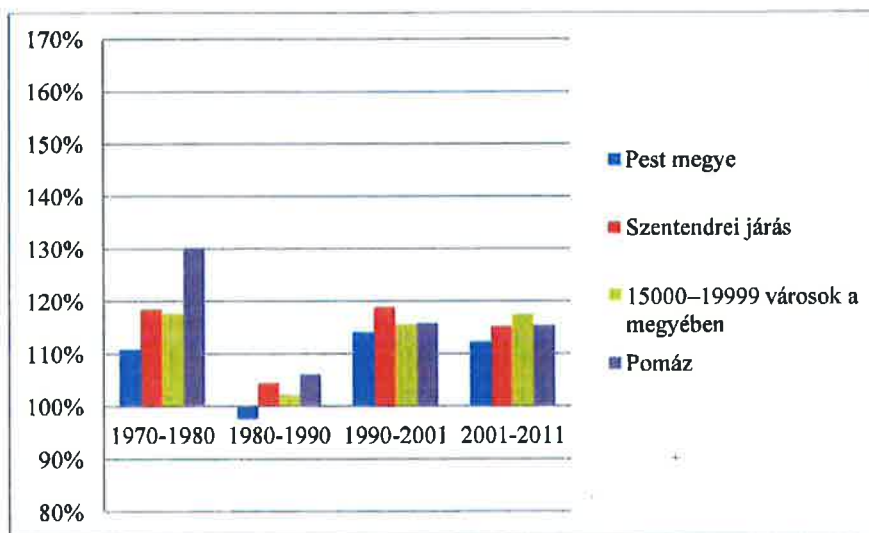
Némiképp eltérő következtetésekre juthatunk a lakónépesség számsorainak összevetése révén, amelyet a 3. táblázat mutat be. Érdemi visszaesést itt szinte nem láthatunk, ugyanakkor Pomáz növekedésének 1,85-szörös mértéke még jobban elválnak a megye (1,4), a járás (1,7) és a megye hasonló nagyságú városainak (1,7) növekedési ütemétől.

3. táblázat: Lakónépesség a Népszámlálások adatai szerint, 1970-2011

Terület	1970	1980	1990	2001	2011
Pest megye	878 644	973 830	949 842	1 083 877	1 217 476
Szentendrei járás	45 755	54 253	56 726	67 489	77 802
15000–19999 városok a megyében	103 338	121 712	124 496	144 038	169 432
Pomáz	8 983	11 706	12 435	14 404	16 622

A legutóbbi öt népszámlálás egymást követő adatainak összevetéséből látható, hogy a térséghez viszonyítva atipikus hetvenes évekbeli folyamatok után a tényleges népességgyarapodás különösen a rendszerváltást követő években válik dinamikusabbá, és ekkor már nem tér el jelentősen a környező térség trendjeitől. A 3. ábra segítségével megállapítható az is, hogy a nyolcvanas években a népesség állandó csökkenése ellenére a lakónépesség Pomázon csekély, ám a térségi átlagokat meghaladó mértékben még növekedett is.

3. ábra: Lakónépesség változása az előző népszámlálás %-ában, 1970-2011

A kedvező népszámlálási adatokat némiképp árnyalja a legutóbbi másfél évtized népességi adatainak 4. táblázatban látható idősoros elemzése. A népesség lakcímnnyilvántartás alapján számított növekedése összességében ebben az időszakban is folytatódott, az ezredforduló óta

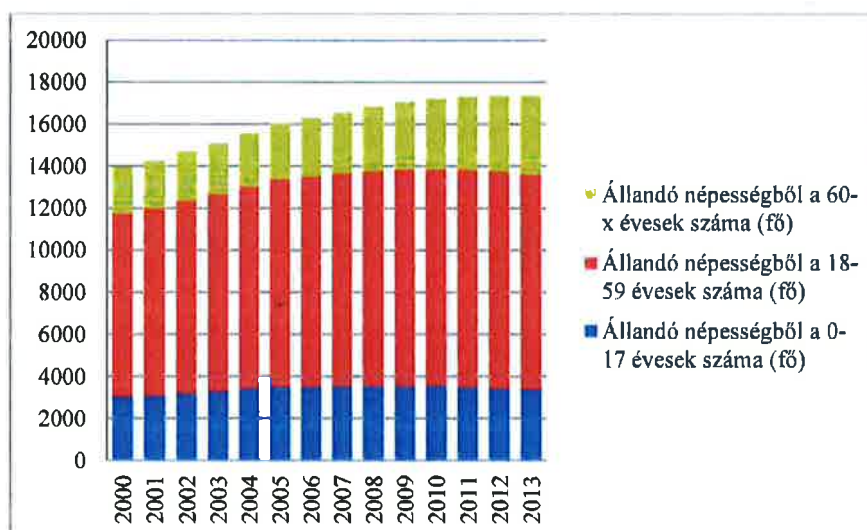
összesen 1,2-szeresére. Azonban látható, hogy a 21. század első évtizedének elejére jellemző évi 2-3 %-os növekedés az évtized második felére már 1-1,7%-osra lassult, és a második évtized elejére lényegében lefékeződött. A település állandó népessége növekedésének lassulása minden valószínűség szerint több tényező együttes hatásának eredménye, és ahogy elhúzódása, úgy hosszabb távú hatása sem jelezhető előre, ám mindenképpen figyelemreméltó.

4. táblázat: Állandó népesség és népességváltozás Pomázon az előző év %-ában, a KEKKH adatai szerint, 2001-2013

Mutatók	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Állandó népesség (fő)	14283	14725	15115	15567	16060	16319	16581	16859	17081	17231	17328	17374	17372
Az előző év %-ában	102,3	103,1	102,6	103,0	103,2	101,6	101,6	101,7	101,3	100,9	100,6	100,3	100,0

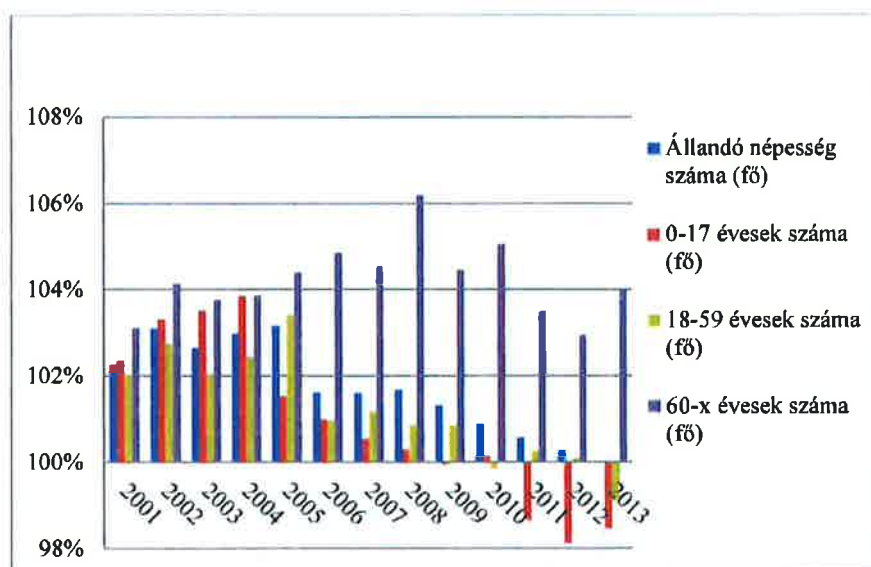
Az állandó népesség számbeli emelkedése lassulásával egyidejűleg egy másik lényeges demográfiai változás is kirajzolódik, ha a települési népesség korösszetételét is szemügyre vesszük a 4. ábrán. Az ezredforduló utáni növekedés körülbelül hasonló arányban érintette az aktív korúak, a gyermekek és az idősek csoportjait. A 21. század második évtizedének elején ugyanakkor stagnáló népességszám mellett az idősebb korúak (60 évnél idősebbek) létszáma és így aránya is növekszik, míg az aktív korúak és a 18 évnél fiatalabbak aránya és létszáma egyaránt csökkenni kezdett.

4. ábra: Állandó népesség korcsoportonként Pomázon, 2000-2013 (KEKKH adatai szerint)

Az állandó lakóhelyük szerint Pomázon élő különböző vizsgált korcsoportok létszámának egymást követő évek szerinti összevetését mutatja be az 5. ábra, mely segítségével látható, hogy a település állandó népességének idősödése tulajdonképpen már a 2000-es évtized második felétől meghatározó trenddé lép elő, és ettől fokozatosan egyre inkább leszakad előbb a fiatalok, majd az aktív korúak növekedése. Miután mindkettő stagnálásba váltott az évtized végére, a legfiatalabb korosztály létszáma 2010-től csökkenésbe kezdett, és 2013-ra már az aktív korúak létszáma is csökken. Nagyon is lehetséges tehát, hogy az utóbbi néhány év népesedési trendjei hosszabb, több éve felépülő folyamat eredményét mutatják, és nem is várható egyhamar jelentős mértékű változásuk.

5. ábra: Állandó népesség és korcsoportok változása Pomázon az előző év %-ában, 2001-2013 (KEKKH adatai szerint)

Népszaporulat és vándorlás

A népességszámot egy település vagy térség esetében a legegyszerűbb esetben négy tényező egyenlege befolyásolja: a születések és a bevándorlások növelik, a halálozások és az elvándorlások csökkentik azt. A népszámlálások adatai alapján térségi összevetésben válnak láthatóvá az elmúlt néhány évtized folyamatai az 5. táblázatban.

Az élveszületések számának növekedése az utóbbi három évtizedben Pomázon (1,16) meghaladta a Pest megyei átlagot (1,08), ugyanakkor némiképp elmaradt a járás településeinek (1,22) és a megye hasonló méretű városainak (1,17) ütemétől. A halálozások alakulásának mintázata hasonló, de még nagyobb mértékű különbségeket mutat (Pest megye: 1,1-szeres,

Szentendrei járás: 1,19-szeres, hasonló megyei városok: 1,23-szoros, Pomáz: 1,14-szeres emelkedés). A kettő egyenlegét összehasonlítva a térségben látható, hogy az ezredfordulóig és azt követően is Pomáz esetében kis mértékben növekedett, vagy átmenetileg éppen csak stagnált volna a népesség a vándorlások nélkül, miközben Pest megyében és azon belül, a hasonló méretű városokban a vizsgált időszakok legalább egyikében csökkenés is megfigyelhető volt. A legutóbbi népszámlálásig Pomázon tapasztalható népességnövekedés egyik forrása tehát a természetes szaporodás.

A másik pedig a vándorlási különbözet, amely a településen szintén végig pozitív előjelű és végig jelentős mértékű az utóbbi három évtizedben, jellemzően az adott időszak népességének 10%-át is meghaladó volt évtizedenként. Tehát bár az ország általános demográfiai trendjeitől eltérően Pomázon nem beszélhetünk természetes fogyásról, az odavándorlás a növekedés legjelentősebb forrásává lépett elő az ezredfordulóra.

5. táblázat: A népességváltozás tényezői, 1980-2011 (Népszámlálás)

Terület	Élveszületés			Halálozás			Természetes szaporodás, ill. fogyás (-)			Vándorlási különbözet		
	1980– 1989	1990– 2001	2001– 2011	1980– 1989	1990– 2001	2001– 2011	1980– 1989	1990– 2001	2001– 2011	1980– 1989	1990– 2001	2001– 2011
Pest megye	120605	123932	130868	129007	147122	142801	-8 402	-23190	-11933	-15586	157225	145532
Szentendrei járás	6 862	7 067	8 422	6 567	7 656	7 860	295	-589	562	2 178	11 352	9 751
15000–19999 városok a megyében	15 636	16 752	18 309	15 068	18 050	18 621	568	-1 298	-312	2 216	20 840	25 706
Pomáz	1 602	1 509	1 862	1 295	1 505	1 479	307	4	383	422	1 965	1 835

A 6. táblázatból látható, hogy a Népszámlálás adatainak tanúsága szerint a gyermekvállalás Pomázon némiképp meghaladja a Szentendrei járás településeinek és Pest megye hasonló nagyságú településeinek átlagát. Ugyanakkor kissé elmarad a megye egészének átlagától.

6. táblázat: A 15 éves és idősebb nők az élve született gyermekek száma szerint, 2011 (Népszámlálás)

Terület	élveszületett gyermekkel					Összesen	Összes élveszületett gyermek	Száz nőre jutó élveszületett gyermek
	0	1	2	3	4–			
Pest megye	137 945	120 350	193 329	59 016	22 214	532 854	787 224	148
Szentendrei járás	9 130	7 634	12 123	3 798	1 249	33 934	48 919	144
15000–19999 városok a megyében	19 504	17 008	26 768	8 023	2 791	74 094	107 314	145
Pomáz	1 933	1 560	2 615	847	273	7 228	10 574	146

Amint a 7. táblázat bemutatja, a szülőképes korú nők körében a háromgyermekesek aránya Pomázon valamivel magasabb volt, mint a járásban, Pest megyében általában, vagy a megye hasonló nagyságú városaiban. Ám ez nem ellensúlyozza azt, hogy a gyermektelenek aránya is kissé magasabb volt ezeknél, és az egy, kettő és négy gyermekesek aránya kevéssel alacsonyabb volt a megyei átlagnál 2011-ben.

7. táblázat: A 15 éves és idősebb nők aránya az élve született gyermekek száma szerint, 2011 (Népszámlálás)

Terület	élveszületett gyermekkel					Összesen
	0	1	2	3	4–	
Pest megye	25,9%	22,6%	36,3%	11,1%	4,2%	100%
Szentendrei járás	26,9%	22,5%	35,7%	11,2%	3,7%	100%
15000–19999 városok a megyében	26,3%	23,0%	36,1%	10,8%	3,8%	100%
Pomáz	26,7%	21,6%	36,2%	11,7%	3,8%	100%

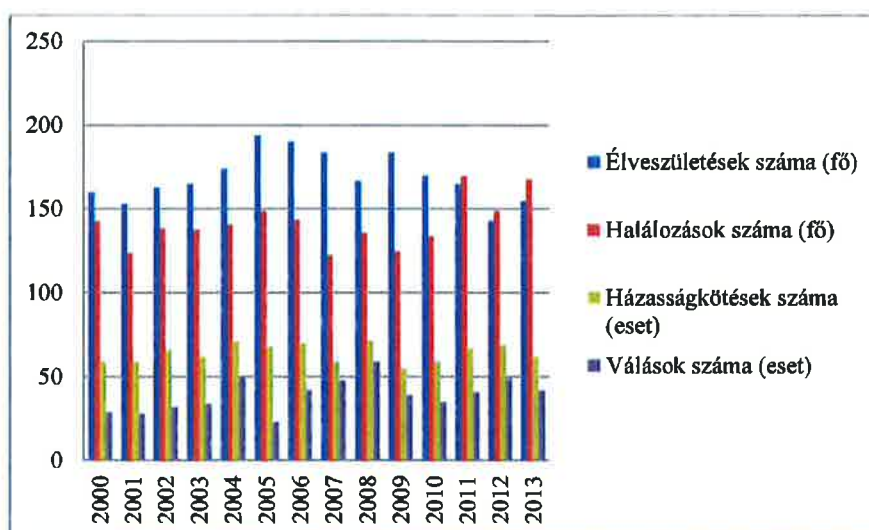
Az egyes népszámlálások között eltelt évtizedek változásánál részletesebb képet kapunk az elmúlt másfél évtized éves idősoros adatai révén. A 8. táblázat és a 6. ábra segítségével feltárható legfontosabb trendek a következők: a házasságkötések számának kisebb (55-72 közötti) és a válások számának valamivel nagyobb (23-59 közötti) ingadozásai ellenére e két mutató értéke összességében annak ellenére sem változott számottevően, hogy a népesség száma ebben az időszakban emelkedett. Ezzel együtt elmondható, hogy bár minden évben több házasságkötésre került sor, mint válásra, a házasságok így is nagyon magas arányban végződnek válással. Ezek mellett pedig a számszerű ingadozások, hullámzások ellenére az élveszületések számának fokozatos visszaesése, az élveszületések és halálozások számának egyértelmű, 2010 utánra megvalósuló kiegyenlítődése, végül pedig a halálozások valamivel magasabb száma

jellemzi az ezredforduló utáni Pomázi népesedési folyamatokat. Mindez – legalábbis részben – a korösszetétel fent ismertetett kedvezőtlen alakulásával is magyarázható.

8. táblázat: Főbb népesedési mutatók Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

Mutatók	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Élveszültek száma	160	153	163	165	174	194	190	184	167	184	170	165	143	155
Halálozások száma	143	124	139	138	141	149	144	123	136	125	134	170	149	168
Házasságkötések száma (eset)	59	59	66	62	71	68	70	59	72	55	59	67	69	62
Válások száma (eset)	29	28	32	34	50	23	42	48	59	39	35	41	49	42

6. ábra: Főbb népesedési mutatók, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

A vándorlások egyenlege 9. táblázatban látható, az elmúlt másfél évtizedet bemutató adatai alapján az utóbbi évekig összességében pozitív maradt. Azonban amíg 2004-ig a vándorlási egyenleg meghaladta az előző évi népesség 2,5%-át, 2005-től már csak néhány évben haladta meg az 1%-ot, majd lényegében már csak stagnálásról beszélhetünk. Annak köszönhetően, hogy a 2000-es évek közepén tapasztalt odavándorlási csúcs után inkább csökkent, mint nőtt a bevándorlók száma, és az elvándorlás mutatóiban összességében ezzel ellentétes trendet tapasztalhatunk, 2013-ban már csekély negatívumot mutat a vándorlási különbözet.

9. táblázat: A vándorlás mutatói Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Odavándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlások száma összesen) (eset)														
Odavándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlások száma összesen) (eset)	901	1041	1022	1146	1113	827	1080	1047	932	761	775	853	896	840
Elvándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlások száma összesen) (eset)														
Elvándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlások száma összesen) (eset)	605	671	633	730	726	736	893	920	719	658	648	833	859	851
Vándorlási különbözet (odavándorlások száma – elvándorlások száma)														
Vándorlási különbözet (odavándorlások száma – elvándorlások száma)	296	370	389	416	387	91	187	127	213	103	127	20	37	-11
Vándorlási különbözet az előző évi állandó népesség %-ában														
Vándorlási különbözet az előző évi állandó népesség %-ában		2,65	2,72	2,82	2,56	0,58	1,16	0,78	1,28	0,61	0,74	0,12	0,21	-0,06

Összegezve tehát a népesedési folyamatokra ható alapvető változásokat, megállapítható, hogy népszámlálások alapján az ezredforduló időszakig dinamikus növekedést mutató Pomázon a növekedési folyamat lendülete 2010 után eltűnt. Ez a lassulás két tényező együttes eredménye: részben a vándorlási mérleg a település számára kedvezőtlen változásnak köszönhető – az utóbbi évek közel kiegyensúlyozott számait követően 2013-ban már valamivel többen vándoroltak el, mint ahányan érkeztek. Részben pedig a halálozások számának az utóbbi években töretlen emelkedése, és a születések számának ezzel egyidejűleg mutatkozó visszaesése magyarázza a tendenciát. (E ponton fontos megjegyezni, hogy az egyéb adatforrásokban, különösen a védőnői beszámolókból is adódnak, többek között abból, hogy a településen élők és itt születettek nem mindegyike rendelkezik a városban bejelentett állandó lakcímmel.)

Az elsőként említett változás, a vándorlási folyamatok megfordulása nyilván nem független a gazdasági adottságoktól (pl. világgazdasági és pénzügyi válság 2008 után, és ennek következményeként a devizaalapú ingatlanhitelezések ismert problémája és a hitellehetőségek beszűkülése, a családok gazdasági helyzetének megrendülése). E következtetéssel kapcsolatban

azonban óvatosságra int, hogy a trendek változása már a válságot megelőzően megkezdődött, valamint, hogy egy olyan térségről (a főváros frekventált agglomerációs övezetéről) van szó, amelynek migrációs trendjei az országos mutatóknál lényegesen kedvezőbbek. Ennek is volt köszönhető, hogy a vándorlás a népességnövekedés elsődleges forrása volt az ezredfordulón. A másodikként említett változás, a természetes szaporodás fékeződése a kedvezőtlen gazdasági kilátásokon túlmenően összefüggésben állhat az életkori struktúra fent ismertetett alakulásával, az idős korosztályhoz tartozók számának és arányának növekedésével, valamint a fiatalok és aktív korúak számának és arányának együttes csökkenésével. E szempontoknak a város szociális szükségleteire és az ellátórendszerrel kapcsolatos rövid-, közép- és hosszú távú igényeire vonatkozóan is fontos implikációi vannak. Ezek áttekintése előtt azonban a település további mutatóinak elemzése is szükséges.

3.2. Háztartások és családok

A háztartások átlagos nagyságának változása Pomázon kisebb eltérésekkel a térségre jellemző trendeket követte. A 10. táblázatban látható, hogy a népszámlálások adatfelvételének idején a rendszerváltást megelőző évtizedben csökkenés volt megfigyelhető a háztartásokban élő személyek átlagos számában, Pomázon azonban – ahol kisebb volt az átlagos háztartásnagyság a megyei vagy járási átlagnál – ez a visszaesés is csekélyebb volt, így 1990-ben ez az érték a megyei és járási mutatókat egyaránt meghaladta. Ez a különbség megmaradt az ezredfordulón és a 2011-ben végzett összeírások idején is, annak ellenére, hogy előbb növekedést mutatott, majd igen jelentős csökkenéssel az 1980-asnál is alacsonyabb szintre esett vissza az átlagos háztartásnagyság. Mindez a háztartások számának az egész térségben jellemző folyamatos növekedése mellett ment végbe, ma tehát jóval több háztartásban élnek átlagosan kevesebben, mint három évtizede.

10. táblázat: Háztartások és háztartásnagyság, 1980-2011 (Népszámlálás)

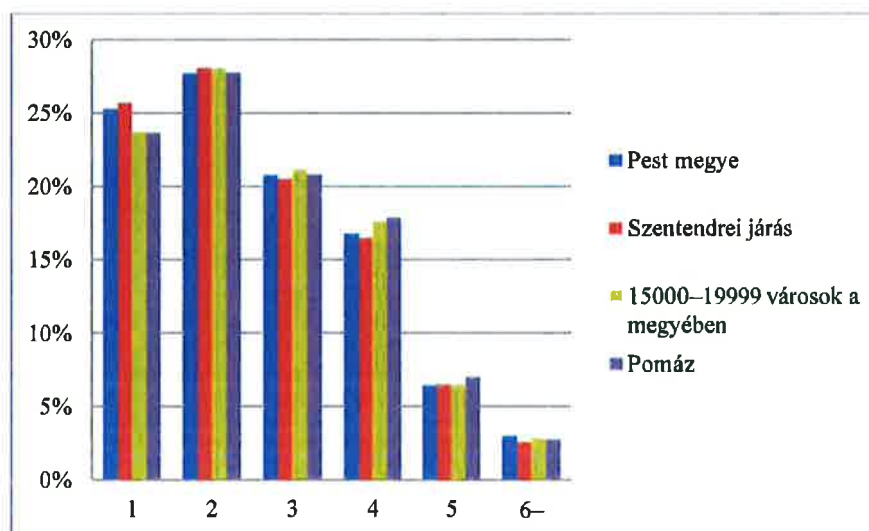
	háztartások száma				száz háztartásra jutó személy			
	1980	1990	2001	2011	1980	1990	2001	2011
Pest megye	330 392	347 820	381 244	457 463	289	269	280	262
Szentendrei járás	18 502	20 688	23 446	29 480	281	265	279	259
15000–19999 városok a megyében	40 541	44 358	49 699	63 001	290	272	285	265
Pomáz	3 988	4 203	4 721	6 180	276	274	292	266

A 7. ábra a 11. táblázat adatai alapján a háztartások háztartásnagyság szerinti arányait mutatja be. Ebből kitűnik, hogy a pomázi háztartások között aránylag kevesebb egyszemélyes háztartás található, mint akár Pest megye egészében, akár az itt található hasonló nagyságú városokban vagy a Szentendrei járásban. Ezekhez képest ugyanakkor aránylag valamivel több négy- és öttagú háztartás található a településen. Mindamellett még Pomázon is, ahol a háztartásnagyságokra jellemző arányok így kedvezőbbnek mondhatók a térségi mutatóknál, az egy- és kétszemélyes háztartás a meghatározó forma: az előbbi valamivel kevesebb, az utóbbi valamivel több mint egygyedét adja az összes háztartásnak.

11. táblázat: A háztartások a háztartásban élők száma szerint, 2011 (Népszámlálás)

Terület	1	2	3	4	5	6–	Összesen
Pest megye	115 742	126 911	94 892	76 755	29 464	13 699	457 463
Szentendrei járás	7 584	8 285	6 055	4 864	1 931	761	29 480
15000–19999 városok a megyében	14 955	17 687	13 350	11 101	4 118	1 790	63 001
Pomáz	1 464	1 718	1 288	1 106	433	171	6 180

7. ábra: A háztartások a háztartásban élők száma szerint, 2011 (Népszámlálás)

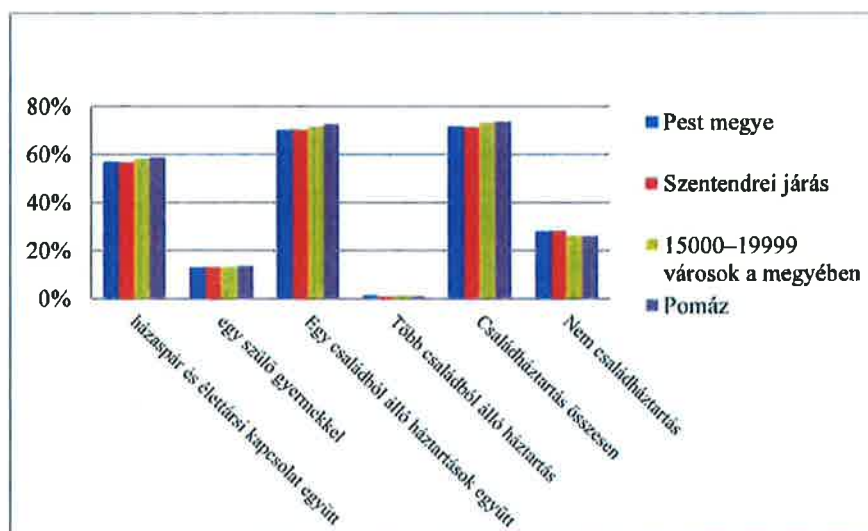
Ahogy a 12. táblázat adatai alapján összeállított 8. ábráról leolvasható, a családháztartás a legjellemzőbb típus Pomázon éppúgy, mint a település járásában és megyéjében. Fontos, hogy mind ezeknél, mind a megye hasonló méretű városi jogállású településeinél valamivel (1-3 százalékponttal) magasabb arányban található Pomázon ez a típus (74%), és ugyanennyivel alacsonyabb itt a nem családháztartások aránya (26%, amelyek túlnyomó többsége egyszemélyes háztartás). Az egyszülős családok aránya nem tér el jelentősen a térségi átlagoktól (13-

14%). A több családból álló háztartás a tágabb térségben és Pomázon is csak elenyésző arányban jelenik meg.

12. táblázat: A háztartások háztartás-összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás)

Terület	Egy családból álló háztartás		Több család- ból álló háztartás	Családháztartás összesen	Nem családház- tartás	Összesen	
	házaspár és élettársi kap- csolat együtt	egy szülő gyermekkel					
Pest megye	260 971	59 971	320 942	8 025	328 967	128 496	457 463
Szentendrei járás	16 785	3 966	20 751	359	21 110	8 370	29 480
15000–19999 város- ok a megyében	36 845	8 409	45 254	1 060	46 314	16 687	63 001
Pomáz	3 643	850	4 493	72	4 565	1 615	6 180

8. ábra: A háztartások háztartás-összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás)

A népszámlálások alapján nyomon követhető a családok összetételének változása az 1980 óta eltelt három évtized alatt. A családok összesített száma Pomázon folyamatosan nőtt: közel másfélszeresére, amely trend párhuzamosan alakult a járás és a hasonló nagyságú Pest megyei városok folyamataival, és jelentősen meghaladta Pest megye családjai számának 1,2-szeres növekedését, melyben a 80-as évek folyamán ráadásul visszaesés is mutatkozott. Az átlagos családnagyság esetében nem figyelhető meg jelentős eltérés, ha csak annyiban nem, hogy Pomáz esetében ez a mutató rendszerint meghaladta, vagy legalább megközelítette a megyei, járási átlagot és a hasonló lakosságú Pest megyei városokét is.

A leginkább beszédes adat azonban a 15 évesnél fiatalabb gyermekek száma családonként, ez az érték ugyanis meredek csökkenést mutatott az eltelt három évtized népszámlálásai során, bár Pomázé továbbra is a térségi átlagokat elérő vagy jóval meghaladó maradt.

13. táblázat: Családok száma és összetétele, 1980-2011 (Népszámlálás)

	családok száma				száz családra jutó családtag				száz családra jutó 15 évesnél fiatalabb gyermek			
	1980	1990	2001	2011	1980	1990	2001	2011	1980	1990	2001	2011
Pest megye	279 307	267 790	307 374	337 289	296	294	299	299	77	71	62	60
Szentendrei járás	14 947	15 392	18 871	21 479	297	296	301	300	79	73	61	60
15 000–19 999 városok a megyében	34 008	34 423	41 086	47 417	301	297	301	299	83	73	63	60
Pomáz	3 167	3 259	3 968	4 640	300	299	305	303	83	76	62	62

Összegezve az eddigieket megállapítható, hogy a háztartások nagyságára, típusára és a családok összetételére Pomázon is az országos és a térségi trendek voltak jellemzőek az elmúlt mintegy három évtizedben: miközben nőtt a háztartások száma, csökkent átlagos nagyságuk, és a családok számának dinamikus növekedése a rendszerváltást követően a gyermekszám csökkenésével, így a 15 évesnél fiatalabb gyermekek családonkénti átlagos számának visszaesésével járt együtt. Ugyanakkor Pomáz kapcsolódó mutatói arányait tekintve jelenleg is némileg kedvezőbbek, mint a megyére, a megye hasonló méretű városaira vagy a Szentendrei járásra jellemző átlagok. Valamivel elterjedtebbek a családos háztartások, és aránylag kevesebb egy- vagy kétszemélyes háztartást találhatunk, noha itt is jelenleg ez utóbbi két típus adja a háztartások mintegy felét.

3.3. Foglalkoztatottság, munkanélküliség

Az ezredforduló európai társadalmában, így Magyarországon is a munkából szerzett jövedelem révén biztosítják az egyének, családok és háztartások megélhetésük elsődleges forrását. Így a munkaerő-piaci státusz fontos indikátora a társadalmi pozíció biztonságának. A 14. táblázatból megállapítható, hogy Pomázon a munkanélküliek aránya a teljes népességen belül alig magasabb, mint átlagosan a Szentendrei járásban, a foglalkoztatottak aránya pedig szinte megegyezik azzal. Az előbbi mutató lényegesen kedvezőbb, mint a megyei átlag, vagy a Pest megyében fekvő hasonló nagyságú városok átlaga, a foglalkoztatottság aránya azonban a hasonló lakosságú városokétól kissé elmarad. Ezekhez az átlagokhoz képest ugyanakkor Pomázon magasabb az eltartottak aránya, ami többek között a viszonylag magasabb gyermekszámmal magyarázható. (Ugyanis annak ellenére, hogy a fentebb ismertetett trendek során a

gyermekszám egyértelműen csökkent az utóbbi időszakban, továbbra is viszonylag kedvezőbb a vizsgált térségi átlagoknál.)

14. táblázat: A népesség gazdasági aktivitás szerint, 2011 (Népszámlálás)

Terület	Népesség összesen				összesen	A teljes népesség %-ában			
	foglalkoztatott	munka nélküli	inaktív kereső	eltartott		foglalkoztatott	munka nélküli	inaktív kereső	eltartott
Pest megye	500 162	62 448	325 795	329 071	1 217 476	41,1%	5,1%	26,8%	27,0%
Szentendrei járás	32 705	3 468	20 192	21 437	77 802	42,0%	4,5%	26,0%	27,6%
15000–19999 városok a megyében	71 790	8 480	43 280	45 882	169 432	42,4%	5,0%	25,5%	27,1%
Pomáz	6 984	779	4 200	4 659	16 622	42,0%	4,7%	25,3%	28,0%

A háztartások közötti foglalkoztatottság aránya a térségi átlagokhoz viszonyítva jelenleg ismét kedvezőbb képet mutat. Ugyanakkor figyelembe véve a háztartásméret fentebb jelzett csökkenését, fontos itt hangsúlyozni, hogy a rendszerváltás óta a foglalkoztatottság háztartásonkénti aránya is folyamatosan csökkent (15. táblázat). A háztartások között a foglalkoztatottak és idősek aránya Pomázon valamivel kedvezőbb, mint Pest megyében és a Szentendrei járásban általában, ugyanakkor a népesség lassú idősödését már 2011-ben előrevetítette, hogy a hasonló Pest megyei városok átlagánál az érték kisebb (16. táblázat).

15. táblázat: A háztartások foglalkoztatottságának főbb adatai, 2011 (Népszámlálás)

Terület	száz háztartásra jutó személy				száz háztartásra jutó foglalkoztatott				foglalkoztatottak a háztartások között, %			
	1980	1990	2001	2011	1980	1990	2001	2011	1980	1990	2001	2011
Pest megye	289	269	280	262	141	122	109	109	48,8%	45,4%	38,9%	41,6%
Szentendrei járás	281	265	279	259	141	121	117	109	50,2%	45,7%	41,9%	42,1%
15000–19999 városok a megyében	290	272	285	265	144	127	117	114	49,7%	46,7%	41,1%	43,0%
Pomáz	276	274	292	266	139	127	121	113	50,4%	46,4%	41,4%	42,5%

16. táblázat: A háztartásokban élő időskorúak és foglalkoztatottak, 2011 (Népszámlálás)

Terület	Háztartások száma	Háztartásban élő			Száz háztartásra jutó		Száz háztartástagra jutó		Száz foglalkoztatottra jutó időskorú személy
		személyek összesen	időskorú személyek	foglalkoztatottak	időskorú személy	foglalkoztatott	időskorú személy	foglalkoztatott	
Pest megye	457 463	1 199 391	249 630	497 689	54,6	108,8	20,8	41,5	50,2
Szentendrei járás	29 480	76 333	16 652	32 244	56,5	109,4	21,8	42,2	51,6
15000–19999 városok a megyében	63 001	167 203	33 130	71 649	52,6	113,7	19,8	42,9	46,2
Pomáz	6 180	16 456	3 407	6 981	55,1	113,0	20,7	42,4	48,8

A 17. és 18. táblázat segítségével a pomázi családok helyzete foglalkoztatottsági szempontból összehasonlítható a járási, a megyei és a megye hasonló nagyságú városaira jellemző átlagokkal. Látható, hogy a családok között különösen a két- és háromkeresős családok aránya magasabb, a kereső nélküli családok esetében a csak inaktív keresős családok aránya a megyei és járási átlagokhoz közeli, a munkanélküliek aránya pedig Pomázon alacsonyabb ezeknél, amely a településen élő családok relatíve stabilabb, kedvezőbb helyzetét érzékelteti.

A családtagok esetében általánosságban véve elmondható, hogy a Pomázra jellemző értékek 2011-ben térségi összehasonlításban többnyire a kedvezőbb mutatók közé tartoznak, különösen ami a foglalkoztatottak viszonylag magas és a munkanélküliek viszonylag alacsony arányát illeti (18. táblázat). A családok és háztartások fentebb bemutatott összetételét, a térségi átlagnál némiképp magasabb családonkénti gyermekszámot ismerve nem meglepő a 15 évesnél fiatalabb gyermekek és – ebből is következően – az eltartottak számottevőbb aránya.

17. táblázat: A családok gazdasági aktivitási összetétel szerint, 2011 (Népszámlálás)

Terület	foglalkoztatással			Nincs foglalkoztatott			Családok száma összesen
	1	2	3–	munkanélküli	inaktív kereső van	csak eltartott	
Pest megye	34,62%	35,40%	7,08%	4,60%	17,82%	0,48%	337 289
Szentendrei járás	35,85%	35,22%	7,00%	4,06%	17,37%	0,50%	21 479
15000–19999 városok a megyében	34,48%	36,90%	7,33%	4,22%	16,69%	0,39%	47 417
Pomáz	34,31%	36,44%	7,41%	3,81%	17,54%	0,47%	4 640

**18. táblázat: A családban élők gazdasági aktivitási összetétel szerint, 2011
(Népszámlálás)**

Terület	Családban élő					Családban élők száma összesen (fő)
	15 évesnél fiatalabb gyermek	foglalkoztatott	munkanélküli	inaktív kereső	eltartott	
Pest megye	16,63%	35,68%	4,29%	17,38%	26,02%	1 209 519
Szentendrei járás	16,74%	35,69%	3,67%	17,23%	26,67%	77 359
15000–19999 városok a megyében	16,78%	36,55%	4,16%	16,52%	25,99%	170 532
Pomáz	16,88%	35,85%	3,71%	16,82%	26,75%	16 934

Az elmúlt másfél évtized munkanélküliségének alakulása az országos gazdasági és munkaügyi trendekhez igazodott: a nyilvántartott álláskeresők és 180 napnál régebben regisztrált álláskeresők száma a 2008-2009-es világgazdasági és pénzügyi válság időszakában emelkedett, azt követően ismét csökkent, amint azt a 19. táblázat összegzi.

19. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatói adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	203	177	185	231	239	257	276	328	333	428	488	411	422	357
180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	111	79	66	89	118	114	104	148	140	181	216	160	149	154

Az elmúlt öt év során kis mértékben átalakult a munkanélküli-ellátás és az álláskeresési támogatások struktúrája, összhangban az országos foglalkoztatáspolitikai és támogatási eszközök változásával. A 20. táblázatból látható, hogy a nyilvántartott álláskeresők csökkenő száma mellett kevesebben lettek az álláskeresési ellátásban, valamivel többen a szociális ellátásban, és lényegesen többen a foglalkoztatásban részt vevő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesített álláskeresők. Az önkormányzat által felhasznált összeg – az utóbbival összefüggésben – folyamatosan emelkedett az időszakban.

20. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők és támogatásuk alakulása Pomázon, 2009-2013 (KSH Tájékoztatói adatbázis)

	2009	2010	2011	2012	2013
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	428	488	411	422	357
180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	181	216	160	149	154
Nyilvántartott megváltozott munkaképességű álláskeresők száma (fő)	7	13	8	10	7
Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	300	308	170	150	116
Álláskeresési ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	275	285	135	91	70
Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	25	23	35	59	46
Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközzel támogatottak száma (fő)	26	15	76	82	103
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (fő)	6	23	57	76	77
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek közül foglalkoztatásban részt vettek száma (fő)	34	54	89	96	105
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásra felhasznált összeg (1000 Ft)	1574	8036	15413	19188	21018

Az elmúlt mintegy tíz évben a nyugdíjasok száma – az életkori struktúra alakulásával és a fent bemutatott demográfiai és vándorlási trendek változásával összhangban – folyamatosan nőtt. Számuk a megelőző évekhez képest szinte minden évben 2-8%-os emelkedést mutatott, amely a férfiaknál csak 2011-et követően, a nőknél pedig átmenetileg 2010 körül lassult valamelyest (21. táblázat).

21. táblázat: Nyugdíjasok számának alakulása nemenként Pomázon, 2005-2013 (KSH Tájékoztatói adatbázis)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Öregségi nyugdíjban (elő-, bányász- és korengedményes nyugdíjban) részesülő férfiak száma (fő)	811	872	955	1004	1044	1108	1265	1298	1331
Öregségi nyugdíjban (elő-, bányász- és korengedményes nyugdíjban) részesülő nők száma (fő)	1444	1512	1606	1645	1678	1667	1883	1998	2054

Összességében megállapítható, hogy a településen élő családok foglalkoztatottsági helyzete a térség átlagos mutatóinak megfelelően, jellemzően azoknál némiképp kedvezőbben alakult 2011-ben. A háztartások, háztartástagok, családok és családtagok foglalkoztatottsága magasnak, a munkanélküliség mértéke viszonylag alacsonynak mondható. Az eltartottak magas aránya a 15 éven aluli gyermekek családon belüli számából is adódik. Ugyanakkor rá kell mutatni, hogy bár a foglalkoztatottak és idősek, illetve a háztartások-háztartástagok és idősek aránya jobbnak mondható a megyei és járási átlagnál, a hasonló méretű Pest megyei településekhez viszonyítva viszont kedvezőtlenebb, és a nyugdíjasok száma a népességnövekedés lassulása mellett is folyamatosan emelkedik. Mindez a népesség fentebb ismertetett idősödését

tekintve középtávon a foglalkoztatottsági helyzet esetleges rosszabbodásának lehetőségét vetíti előre.

3.4. A Pomázi Önkormányzat jóléti és szociális tevékenységének főbb mutatói

A települési önkormányzat szociális rászorultság esetén – a szociális alapellátás keretében – a jogosultak számára időszerűen járadékát, rendszeres szociális segélyt, lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt állapít meg a Szociális törvényben, valamint az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek szerint. A települési önkormányzat a rendeletében meghatározott módon és feltételek szerint a szociálisan rászorultak részére a törvényben meghatározott pénzügyi ellátásokat kiegészítheti, valamint más pénzügyi támogatásokat is megállapíthat.

A szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást nyújtó ellátást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják. A személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alap- és szakosított ellátásokat.

Az alapellátás megszervezésével a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában.

A települési önkormányzat az alapellátás keretében gondoskodik különösen az időszerűen, a fogyatékos személyek, a pszichiátriai betegek, a szenvedélybetegek, továbbá a hajléktalan személyek ellátásának megszervezéséről. Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt a rászorult személyekről az alapellátás keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

3.5. A szociális alapszolgáltatások körébe tartozó ellátási formák

Az ezredforduló utáni másfél évtizednyi időszakban a Pomázi Önkormányzat étkeztetést, házi segítségnyújtást és jelzőrendszeres házi segítségnyújtást is működtetett (utóbbit 2008-ban 55 fő számára; KSH Tájékoztatási adatbázis). 2014-ben a Szociális Szolgáltatási Központ (SZSZK) által biztosított szociális étkeztetést 65 fő vette igénybe: körülbelül 70 százalékuk

idős, egyedül élő nő, 10 százalékuk valamilyen pszichiátriai kezelésben részesült (többségükben férfiak), további 10 százalékuk pedig idős, egyedül élő férfi (SZSZK 2015. augusztusi beszámoló alapján). Az étkeztetés napi egyszeri főtt ételt biztosít helyben fogyasztás, elvitel vagy házhoz szállítás lehetőségével. Az étel kiszolgálása az SZSZK telephelyén történik. A házi segítségnyújtás ellátotti létszáma 2014-ben 7 fő volt, valamennyien időskorúak, egy férfi és hat nő vette igénybe a szolgáltatást (SZSZK 2015. augusztusi beszámoló). A megelőző évek létszámadatait a 22. táblázat közli.

22. táblázat: Egyes szociális alapszolgáltatásokban részesülők száma Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	44	51	54	66	75	71	79	82	77	72	114	85	59	70
Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	26	40	40	35	30	29	25	8	5	9	14	5	6	49

A családsegítést Pomázon egy szolgálat végzi. A Szent Miklós Alapítvány Pomáz, Csobánka, Pilisszentkereszt önkormányzati társulással kötött ellátási szerződés alapján látja el a családsegítés feladatát, amely kötelező önkormányzati feladat. Pomázon igénybevevői létszáma folyamatosan bővült az elmúlt nyolc esztendő során (23. táblázat). 2014-ben a forgalmi napló nyilvántartása alapján 1217 kliens 1811 esetében történt intézkedés, 179 új klienst regisztráltak (SZSZK 2015. augusztusi beszámoló).

23. táblázat: Családsegítő szolgálat működése Pomázon, 2007-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Családsegítő szolgálatok száma (db)	1	1	1	1	1	1	1
A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)	510	518	748	1059	1747	1632	1698

Az idősek nappali ellátását 2014-ben az SZSZK Idősek Napközbeni Ellátása Csoport által biztosított formában az engedélyezett maximális 25 fő vette igénybe, az utóbbi években tehát az alapszolgáltatás kihasználtsága 100%-os. Közülük 10 fő családjával, 15 fő ugyanakkor egyszemélyes háztartásban él. Közel kétharmaduk 80 éves vagy ennél idősebb (SZSZK 2015.

augusztusi beszámoló). A 24. táblázat bemutatja a férőhelyek és kihasználtságuk alakulását a 2000-2013 közötti időszakban.

24. táblázat: Idősek nappali ellátásában részesülők és férőhelyek száma Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Idősek nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma (db)	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	35	25
Idősek nappali ellátásában részesülők száma (fő)	40	36	34	40	37	38	36	28	29	27	21	20	22	24
Kihasználtság	125%	113%	106%	125%	116%	119%	113%	88%	91%	84%	66%	63%	63%	96%

A 25. táblázatban látható ugyanakkor, hogy a területen foglalkoztatottak létszáma a statisztikai nyilvántartások szerint a közelmúltban csökkent. Az SZSZK 2015. augusztusi beszámolója szerint a működéshez egyes alapszolgáltatások területén elégséges a humán erőforrás, másutt azonban a foglalkoztatottak létszámkeretének bővítése szükséges.

25. táblázat: Egyes szociális alapszolgáltatások területén foglalkoztatottak száma Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Szociális alapszolgáltatásban és nappali ellátásban foglalkoztatottak száma összesen (fő)	21	21	21	21	20	11	6	13	9	8	8	7	8	6
Szociális alapszolgáltatásban és nappali ellátásban foglalkoztatottak közül ápolási, gondozási munkát végzők száma (fő)	18	18	18	18	20	5	5	5	9	8	8	7	7	1
Időskorúak nappali ellátásában foglalkoztatottak száma (fő)							2	6	5	5	5	4	6	5

3.6. A szociális szakosított ellátások körébe tartozó ellátási formák

Az SZSZK Idősek 24 órás Ellátása Csoport által működtetett Idősek Átmeneti Gondozóháza a szociális gondozást komplexen szervezi a bentlakó idősök számára, szakosított ellátás keretében 18 férőhelyes, *idősek átmeneti gondozóháza* formájában. A 26. táblázat mutatja az intézmény létszámadatait éves átlagban. 2014. augusztus-2015. július között az intézményben 36 gondozott fordult meg, közülük 30 nő. Ebben az időszakban összesen 10 fő rövidebb időszakra (ún. motel-jellegű) megállapodás keretében, 26 pedig hosszabb időszakra nyert elhelyezést. A 2015. július végi állapot szerint összesen 14 nő és 3 férfi gondozottjuk volt. Többségük 80 éven, jelentős többségük 75 éven felüli. Az időszakban elhunyt 4 fő, felvételre került 18 fő. A 2014. július 31-i állapot szerint 12 fő várakozót tartottak számon, köztük 10 nőt és 2 férfit (SZSZK 2015. augusztusi beszámoló).

26. táblázat: Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények Pomázon, 2007-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma (db)	18	18	18	18	18	18	18
Az önkormányzat kezelésében levő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben a gondozottak száma (fő)	13	17	17	17	18	18	18
Kihasználtság	72%	94%	94%	94%	100%	100%	100%

Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, természetben nyújtott szociális ellátás

Az időskorúak járadékában 2013-ban kilencen (2006-ban még csak kb. feleannyian) részesültek. A támogatásra az önkormányzat által egy főre fordított átlagos évi összeg hosszú ideig emelkedett (2011-2012-ig 328-329 ezer Ft-ra), ám az időszak végén visszaesett a 2006-os 314 ezer Ft-os szintre (27. táblázat).

27. táblázat: Időskorúak járadékának biztosítása Pomázon, 2006-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Időskorúak járadékában részesítettek évi átlagos száma (fő)	5	5	6	6	5	5	6	9
Időskorúak járadékára felhasznált összeg (1000 Ft)	1570	1723	2043	1901	1673	1642	1977	2829
Egy főre fordított támogatás (1000 Ft)	314	345	341	317	335	328	330	314

Pomázon a rendszeres szociális segélyben részesülők száma a 28. táblázat adatai alapján kisebb hullámzásokkal enyhén emelkedő tendenciát mutat (amit az adatgyűjtés módszerének, a jogi környezet megváltozásából adódó 2009-es változása részben elfed). Az egy főre fordított támogatás összege az ezredfordulóhoz képest közel a duplájára emelkedett az utóbbi 7-8 év során.

28. táblázat: Rendszeres szociális segély biztosítása Pomázon, 2000-2013 (2009-től a rendelkezésre állási támogatásban részesülők adatai nélkül; KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rendszeres szociális segélyben részesültek átlagos száma (fő)	7,1	13	20	15,5	22,5	25,3	51,3	45	58	1	29	43	30	32
Rendszeres szociális segélyre felhasznált összeg (1000 Ft)	1089	2127	3716	2839	4400	5843	6437	13521	18756	200	8898	12717	9327	9882
Egy főre fordított támogatás (1000 Ft)	153	164	186	183	196	231	125	300	323	200	307	296	311	309

A lakáscélú helyi támogatások és a lakásfenntartási támogatások mértéke és összege (az adatgyűjtés, adatszolgáltatás sajátosságai miatt) kevésbé jól követhető nyomon. Általános megállapításként azt a 29. táblázatban látható tendenciát fogalmazhatjuk meg, hogy az ide kapcsolódó támogatásban részesültek száma emelkedő irányú. A helyi lakáscélú támogatás egy főre jutó átlagos összege hét év alatt több mint kétszeresére emelkedett, a lakásfenntartási támogatás pedig több mint másfélszeresére.

**29. táblázat: Lakásfenntartási és lakáscélú helyi támogatás biztosításának főbb adatai
Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lakáscélú helyi támogatásban részesültek száma (fő)				20	20	19	21	8	13	16				
Lakáscélú helyi támogatás összege (1000 Ft)				3000	2850	3000	4000	2770	4370	4900				
Egy főre jutó támogatás (1000 Ft)				150	143	158	190	346	336	306				
Lakásfenntartási támogatásban részesültek száma (pénzbeli és természetbeni) (fő)				297	117	110	91	72	51	49	48	112	174	146
Lakásfenntartási támogatás esetei (pénzbeli és természetbeni) (eset)	288	276	316	297	1118	1120	949	799	612					
Lakásfenntartási támogatásra felhasznált összeg (pénzbeli és természetbeni) (1000 Ft)	3456	3653	6464	6137	2608	2816	2423	2010	1530	1519	1437	2287	5470	5056
Egy főre jutó támogatás (1000 Ft)				20,7	22,3	25,6	26,6	27,9	30,0	31,0	29,9	20,4	31,4	34,6
Egy esetre jutó támogatás (1000 Ft)	12,0	13,2	20,5	20,7	2,3	2,5	2,6	2,5	2,5					

A 30. táblázatból látható, hogy ápolási díjban 2008 óta egyre kevesebben részesültek Pomázon. Az önkormányzat által az erre a támogatásra fordított összeg folyamatos emelkedésének köszönhetően az egy főre jutó támogatás mértéke azonban jelentős mértékben növekedhetett az utóbbi évek során. Ennek megfelelően látható, hogy a jogszabályi változásnak, és az önkormányzat azon politikai törekvésének megfelelően, hogy a támogatottak körét célzottabban válasszák ki, ez a támogatási forma hatékonyabbnak tekinthető, mint korábban.

30. táblázat: Ápolási díj biztosítása Pomázon, 2008-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ápolási díjban részesítettek évi átlagos száma (fő)	74	74	70	71	72	63
Ápolási díjra felhasznált összeg (1000 Ft)	22317	23174	24121	24246	24884	25603
Egy főre fordított támogatás (1000 Ft)	302	313	345	341	346	406

Átmeneti segélyekre az elmúlt másfél évtizedben legtöbbet a 2008-2009-es időszakban szánt az önkormányzat (31. táblázat). Az egy főre és egy esetre jutó átlagos ráfordítás is ebben az időszakban volt a legmagasabb, majd az utóbbi évek csökkenését követően 2012-2013-ban újból emelkedés figyelhető meg. Az átmeneti segélyt igénylők számának alakulása is hasonló trendet mutat, ám a 2010 előtti válságidőszak esetszámát ennek a támogatási formának az esetében nem éri el.

31. táblázat: Átmeneti segélyezés Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Átmeneti segélyezésben részesültek száma (pénzbeni és természetbeni) (fő)				493	563	378	261	657	889	428	185	159	288	207
Átmeneti segélyezés esetei (pénzbeni és természetbeni) (eset)	721	549	502	867	906	615	423	1012	1224	830	254	213	466	325
Átmeneti segélyre felhasznált összeg (pénzbeni és természetbeni) (1000 Ft)	3603	2917	4749	7024	5636	4212	3492	7486	10683	8290	1820	1394	1989	2428
Egy esetre jutó támogatás (1000 Ft)	5,00	5,31	9,46	8,10	6,22	6,85	8,26	7,40	8,73	9,99	7,17	6,54	4,27	7,47
Egy főre jutó támogatás (1000 Ft)				14,25	10,01	11,14	13,38	11,39	12,02	19,37	9,84	8,77	6,91	11,73

A közgyógyellátási támogatásban részesülők száma 2011-ig (az időskorúak halálozásából és az új támogatottak belépéséből adódóan) évenkénti hullámzást követően 2012 óta nagy ütem-

ben csökken a településen, ahogy a támogatási és szabályozási környezet változásából adódóan ez a támogatási forma fokozatosan kivezetésre, megszüntetésre kerül (32. táblázat).

32. táblázat: Közgyógyellátottak Pomázon, 2000-2013 (KSH Tájékoztatási adatbázis)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők (fő)	357	369	351	387	372	443	332	391	362	294	326	365	354	191

3.7. Gyermekjóléti szolgáltatások, gyermekvédelmi támogatás

A gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat, melyben részt vesznek civil szervezetek, egyházi szervezetek, egyéni vállalkozók is. A gyermekvédelmi törvény elválasztja egymástól a szolgáltatások két körét: a minden család számára rendelkezésre álló gyermekjóléti alapellátásokat, és a családból kiemelt gyermekek gondozását biztosító gyermekvédelmi szakellátásokat. A gyermekek védelmét pénzbeli és természetbeni ellátások, személyes gondoskodást nyújtó alapellátások, személyes gondoskodást nyújtó szakellátások, valamint hatósági intézkedések biztosítják.

A pénzbeli és természetbeni ellátások célja, hogy megelőzze és csökkentse a gyerekek anyagi típusú veszélyeztetettségét, megakadályozza azt, hogy egy gyereket kizárólag a család rossz anyagi helyzete miatt kelljen kiemelni a családból. A gyermekjóléti alapellátás célja, hogy a szociális munka eszközeivel hozzájáruljon a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez.

Pomázon a gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatások közül az előbbi egy főre jutó mértéke (a jogszabályi kereteknek megfelelően) konstansabb volt, a támogatásban részesítettek növekvő száma miatt azonban az erre fordított önkormányzati kiadás is növekedett. A rendkívüli támogatások összege, az abban részesítettek száma és az egy főre, illetve egy esetre fordított átlagos támogatás mértéke 2007-2009 között volt a legmagasabb, 2013-ra lényegesen alacsonyabb szinten stabilizálódott.

**33. táblázat: Pénzbeli gyermekjóléti alapellátások főbb mutatói Pomázon, 2000-2013
(KSH Tájékoztatósi adatbázis)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesültek száma (pénzbeli és természetbeni) (fő)				915	872	735	439	463	669	357	272	98	48	94
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás esetei (pénzbeli és természetbeni) (eset)	976	434	570	2649	3105	2041	1135	1024	1593	725	387	161	53	106
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásra felhasznált összeg (pénzbeli és természetbeni) (1000 Ft)	3904	2745	3759	9052	10921	7198	6927	9342	11097	8204	2900	1105	450	530
Egy esetre jutó támogatás (1000 Ft)	4,0	6,3	6,6	3,4	3,5	3,5	6,1	9,1	7,0	11,3	7,5	6,9	8,5	5,0
Egy főre jutó támogatás (1000 Ft)				9,9	12,5	9,8	15,8	20,2	16,6	23,0	10,7	11,3	9,4	5,6
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (fő)							268	393	374	346	461	493	503	550
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre felhasznált összeg (1000 Ft)							2680	3930	4119	4013	5347	5718	5834	6380
Egy főre jutó támogatás (1000 Ft)							10,0	10,0	11,0	11,6	11,6	11,6	11,6	11,6

A Pomázon működő egyetlen gyermekjóléti szakszolgálat által gondozott kiskorúak száma a 2009-es csúcstól, a védelembe vett és a veszélyeztetett kiskorúak száma pedig a 2010-es csúcstól követően 2013-ig csökkenő tendenciát mutat (34. táblázat). 2014-ben a Gyermekjóléti Szolgálat 542 gyermek esetében kapott jelzést veszélyeztetett gyermekről, 159 családban 214 gyermek gondozását végezte (SZSZK 2015. augusztusi beszámoló).

34. táblázat: Gyermekjóléti alapszolgálatok és szakellátások főbb mutatói

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gyermekjóléti szolgálatok száma (db)		1	1	1	1	1	1
A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak száma (fő)		334	404	342	344	327	240
Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (fő)	155	192	215	220	217	202	
Védelemben vett kiskorú gyermekek száma (fő)	58	40	50	52	48	30	

Összegezve a fentieket, megállapítható, hogy a pomázi szociális és jóléti intézményrendszer összességében stabil, azonban kapacitásait tekintve az elmúlt 15 évben csak korlátozottan követte a népesség növekedését.

- *Napjainkra különösen a népesség idősödését és a stagnáló népességszámon belül az időskorúak és a nyugdíjasok arányát és létszámát tekintve fontos figyelmet fordítani arra, hogy az intézményi ellátórendszer a változó korstruktúra alakulásának trendjeihez igazodjon a közeljövőben.*

A fenti adatok alapján rámutathatunk arra is, hogy – legalábbis a rendelkezésre álló adatok alapján – a szociális ráfordítások elsősorban a pénzügyi támogatások teljes és egy főre jutó összegének, valamint a különféle támogatásokban részesülők száma emelkedésének megfelelően emelkedtek az ezredforduló óta. Jóllehet a támogatásokat igénylők száma a makrogazdasági trendek függvénye is, a demográfiai sajátosságokból adódóan a közeljövőben összességében inkább e kiadások növekedése prognosztizálható.

4. Helyzetkép

Pomáz Város Önkormányzata a település lakosságának jólétét célzó ellátásainak érdekében az alábbi öt irányelvet fogalmazta meg:

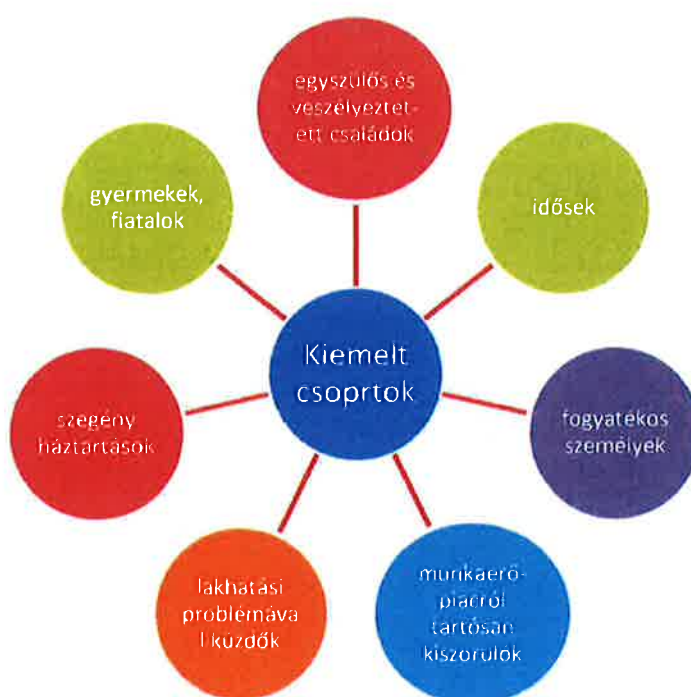
1. az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának a követelményét;
2. a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elvét;
3. diszkriminációmentesség;
4. szegregációmentesség;
5. a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelésének elősegítése.¹

A tudatos tervezés és a jóléti ellátásokat nyújtó intézményrendszer folyamatos felülvizsgálatának köszönhetően több ponton megvalósulni látszanak a fentebb említett, és a Helyi esélyegyenlőségi programban deklaráltan megjelenő prioritások.

¹ 2015-ös Helyi esélyegyenlőségi program felülvizsgálata

4.1 Célcsoportok

Jelen kutatásunk egy fő pillére, hogy lokális szinten azonosíthatóvá tegyük és megvizsgáljuk mely célcsoportokat sikerült a célzott jóléti ellátásokkal elérni és a manifeszt módon megjelenő szükségleteiket kielégíteni, illetve hogy milyen új kielégítetlen egyéni és társas szükségletek jelentek meg amelyre a szolgáltatás tervezés során különösen nagy figyelmet kell szentelni. Pomáz város 2006-ban készült Szociális Szolgáltatási Konceptiója alapján, részben a törvényi kötelezettsége, részben pedig a lokális szükségleteket figyelembe véve, a következő célcsoportokat azonosította:

Az interjúk, szakmai diskurzusok és az éves beszámolók alapján a településen megtalálható célcsoportok közül sikerült elérni és bizonyos szinten lefedni az idősek egy részét, a gyermekeket, a szegénységben élőket, veszélyeztetett családok egy részét, valamint az álláskeresőket. A kezdeti célkitűzésekhez képest azonban nem sikerült elérni a fogyatékos személyeket, valamint és a lakhatási problémával küzdőket (családokat).

- ✓ *Új szereplőként jelentek meg a település szociális ellátórendszerében a lakosság szám növekedése jelentette változások és a társadalmi-gazdasági környezet átalakulása*

miatt a hajléktalanok, a szenvedély- és pszichiátriai betegek, valamint sokkal erősebb és kiszámíthatóbb szolgáltatási rendszer kiépítésére van szükség a családokat, valamint a fiatalokat illetően.

4.2 Önkormányzat által nyújtott szociális ellátási formák

Az Önkormányzat ellátja a kötelező feladatait, és feladatok meghatározásánál figyelembe vették a jogszabályi környezetet, az önkormányzat teherbíró képességét. Mindemellett kiszámíthatóságra, fenntarthatóságra törekedtek és törekednek ma is.

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások rendszere és feltételei nagymértékben átalakultak. A 2015. évi II/11-es önkormányzati rendelet alapján Pomáz Város Önkormányzata a következő pénzbeli és természetbeni ellátásokat nyújtja:

- A. Pénzbeli támogatás:
 - a. átmeneti települési támogatás
 - b. fűtési támogatás
 - c. beteggondozási támogatás
 - d. temetési támogatás
- B. Természetbeni támogatás:
 - a. köztemetések térítési díjának átvállalása
 - b. természetben adott települési támogatás
 - c. gyermekintézmények és speciális elhelyezést biztosító intézmény
- C. Személyes gondoskodást nyújtó ellátás:
 - a. gyermekek napközbeni ellátása
 - b. nappali ellátást nyújtó támogatás (szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, idősek klubja, családsegítés)

Kutatásunk nyomán egyértelműen látszik, hogy az önkormányzat leginkább a fűtési támogatással és az étkezési ellátással éri el leginkább a lakosságot. Ezek az ellátási formák azok, amik legkevésbé stigmatizálóak, és a legtöbb ember számára elérhetőek. Így a jövőbeni tervezésnél külön figyelmet kell fordítani ezeknek a szolgáltatásoknak a fenntartására, esetleges fejlesztésére.

Külön is kiemelném az étkeztetést, hiszen a településen példaértékűen, igen jól szervezeten és hatékonyan működik ez az ellátási forma, amely nagymértékben növeli az emberek szociális biztonságérzetét.

4.3 Szociális Szolgáltató Központ

4.3.1 Idősek Napközbeni Ellátási Csoport

Ezen ellátás társadalmi megítélése jellemzően alulértékelő, hiszen sok esetben a „szegénygondozás” részének tekintik, és egyfajta minimalizált ellátásaként tartják számon. Holott ez az ellátási forma sokkal inkább segíthet az autonóm időskor megélésében, előmozdíthatja – az Európai Unió célkitűzéseinek megfelelően – az élethosszig tartó tanulás megvalósulását, valamint segítheti az aktív életszakasz kitolását. A társadalompolitikai célkitűzésekben a közeljövőben várhatóan ketté fog válni a napközbeni, az idősek társas kapcsolatainak megélését támogató ellátási forma, és az idősek mindennapi életvezetésének támogatása.

- ✓ *Így javasoljuk az önkormányzatnak az idősek napközbeni ellátását célzó szolgáltatók részletesebb elemzését, valamint a korszerűbb szolgáltatás megvalósításának érdekében egy „day-care” típusú ellátást szolgáló, mielőbbi konkrét intézkedési és finanszírozási terv készítésére irányuló szakmai munka elindítását.*

Fontos a kommunikációs csatornák fejlesztése, célszerű lenne az ellátásban már régóta résztvevő személyeket önkéntesként bevonni az információk terjesztésébe. Ez két célt is szolgálna: **egyrészt** azáltal, hogy az idősek számára vállalható és valamiféle presztízzsel járó feladatot biztosítunk, célt és stabilitást adunk a mindennapjaiknak. **Másodsorban** megteremtjük a bizalomnak és hitelességnek azt a légkörét, amivel a leginkább lehet közösséget építeni, embereket az egyes rendezvényekre mozgósítani, és elérni az ellátórendszeren kívüli idős embereket.

4.3.2 Idősek Átmeneti Gondozóháza

A szociális ellátások iránti szükségletet alapvetően befolyásolja a társadalomban zajló demográfiai folyamat. A település demográfiai elemzése nyomán látjuk, hogy Pomáz városában is jelentős az idős emberek száma. Az idősödés problémája nem új keletű jelenség.

Magyarország Alaptörvénye értelmében, a XIX. cikk (1) bekezdése szerint az állam arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Emellett azonban szem előtt kell tartani a szolgáltatások kialakítása során az egyre inkább előtérbe kerülő XVI. cikk

(4) gondolatmentét, amely deklarálja, hogy „A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló szüleikről gondoskodni.”. Az állami szociálpolitikai gondolkodásban is egyre jobban előtérbe kerül ezen elv alkalmazhatóságának kérdése.

Az időskorúak személyes gondozására kialakított szolgáltatási modellek egyik legfontosabb kérdése, hogy meg lehet-e jósolni azt a sokaságot, amelynek ellátására az adott település intézményei fel kell, hogy készüljenek. A szükségletek körülhatárolása, valamint a rendelkezésre álló erőforrások dinamikájában alakulnak ki azok a szakmapolitikai stratégiák, amelyek a helyi szociálpolitikát nagymértékben alakíthatják. (Patyán, 2013)

Az ellátási szükségleteket a demográfiai helyzet mellett óhatatlanul befolyásolja a város gazdasági teljesítőképessége, a lokális közösség értékrendje, a döntéshozó szociális érzékenysége. Ez a legfontosabb, mivel döntéshozói hatáskör kijelölni jog és jogosultság keretfeltételeit, mint ahogy döntéshozói hatáskör a költségvetésből ráfordított kiadások alakítása is.

„A nagyon idős (80+) és az angol terminológia szerint „törékeny” (frail) idősök statisztikai súlyának előtérbe kerülése az ápolás és gondozás szakmai súlypontját is áthelyezte a geriátriai témákra. Mind a szakirodalomban, mind a nemzetközi kutatási és fejlesztési programokban prioritássá vált *a nagyon idős lakosság speciális szükségleteinek kielégítése* és az olyan, ezzel összefüggő kérdések sora, mint pl. az idős korban jelentkező krónikus betegségek (pl. Alzheimer-, Parkinson-kór) és sajátos állapotok (dementia, inkontinencia stb.) terápiái, az ilyen betegségek és állapotok melletti *legteljesebb élet fenntartásának technikai és gondozási eszközei*. Az egészségügyi és szociális ápolási-gondozási határvidéken megerősödött geriátria mára csaknem önállósodott diszciplína lett, amely szakmai tartalmában a nagyon idősökkel foglalkozó ellátási és szakpolitikai területet egyre inkább dominálja.” (Krémer, 2013)

Több vizsgálat rámutat, és a tapasztalatok is azt támasztják alá, hogy a szociális törvényben előírt személyes gondoskodás egyes elemei (alap-, nappali-, átmeneti, tartós intézményi ellátás) – a jogalkotó szándéka ellenére – *a gyakorlatban alig épülnek egymásra.*”(Bácskay, 2004) Ez a fragmentáltságot Pomáz település intézményrendszere is magán hordozza.

Az idősellátás gyökereit, és intézményi kultúráját tekintve az egészségügyi ellátáshoz kapcsoló ellátásnak mondhatjuk. Ez az egészségügyi hangsúly az elkövetkező években újra dominánsabbá fog válni, hiszen az idősellátás egy jó részét a krónikus belgyógyászati osztályok kiváltására szeretnék fókuszálni. Mindezen irányultságot az önkormányzatnak is érde-

mes átgondolnia, és a lehetséges kapcsolódási pontokat megragadni. Azt látjuk, hogy a bekezdési kritériumok egyre csak szigorodnak, a befogadáshoz szükséges gondozási szükségleti küszöb emelése okán egyre súlyosabb fizikai és mentális állapotú idős emberek kerülnek a bentlakásos otthonokba.

A nemzetközi gyakorlatban a súlypont már évekkel ezelőtt átkerült az *idősök természetes életterében nyújtott segítőtevékenységre*. Hazánkban ennek legismertebb, legelterjedtebb formája a házi segítségnyújtás, melyet szabályozó törvény módosító javaslata a 2015. évi tavaszi ülészakban volt az Országgyűlés előtt, és azóta már hatályba is lépett egy a hatékonyságot és a hatásosságot szolgáló szolgáltatási reform. *(Az emberi erőforrások minisztere 55/2015. (XI.30.) EMMI rendelte egyes szociális és gyermekjóléti tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról)*

A szakmai feladatok ellátásának egy részét ezek után a törvényi szabályozás szerint „egyszerű ellátási szükségleteket” közfoglalkoztatotti státuszú vagy önkéntes alapon jelentkezett laikusokkal is el lehet látni. **Ennek körülményeitől végiggondolása elengedhetetlen.**

Felhasznált irodalom: Patyán László: Gondozáspolitikai alulnézetben. Esély 2013/4. pp. 98-106.; Krémer Balázs: Idős? Gondozás? Miről beszélünk?. Esély 2013/3. pp. 66-112.; Bácskay Andrea (2004): Gondozási formák az idősellátásban - a szociális alapellátás In: Időskorúak Magyarországon. Szerk.: Giczi Johanna - Sági Gábor pp. 185-196.

4.3.3. Házi segítségnyújtás (HSG)

A Baptista Szeretetszolgálat kivonulása, valamint a társadalom elöregedése miatt prognosztizálható, hogy a jövőben növekedni fog azoknak a száma, akik igénybe veszik a házi segítségnyújtást. A tavalyi, valamint a jövő évre prognosztizált jogszabályi környezet változtatása okán ugyan többen kiszorultak az ingyenes ellátásból, de ez egyenes arányban nem csökkentette a jelen lévő szükségletet, és arról sem lehet beszélni, hogy kevesebb idős embernek lenne szüksége a HSG biztosította ellátásra. Ahhoz, hogy tényleges munkát tudjanak végezni a kollégák, hosszú időre van szükség: hiszen az idős emberekkel végzett munka esetében a bizalomépítés folyamata igen lassú. Viszont ezen a területen bizalom nélkül nem lehet dolgozni. Figyelembe kell venni, hogy most sérült ez a bizalmi légkör: hiszen a már megszokott emberek elmentek, nem valósult meg tényleges „átadás”, és az új lehetőségekről az érintettek nincsenek megfelelő tájékoztatva.

- ✓ *Elsődleges feladat tehát az idős emberek tájékoztatása arról, hogy mi is ez a szolgáltatás, hol vehetik igénybe, mivel jár, és kik fogják nyújtani.*

A házi segítségnyújtás súlyponti eleme a helyi jelzőrendszernek, így annak bővítése nagymértékben javítja a szociális háló lefedettségét a településen. Fontos tehát a hosszú távú finanszírozási terv és a mielőbbi konkrét intézkedések megalkotása.

Ide tartozik még az otthoni jelzőrendszer kiépítése, amelyre ugyan volt már kezdeményezés a településen, de részben a már korábban említett bizalmi tényező miatt, részben pedig anyagi okokból ez megghiúsult. Az egyre növekvő népességszám és az idős emberek kiszolgáltatottsága miatt egyre nagyobb szükség lesz rá, így beszélnünk kell róla, és tervet kell készíteni. A kormányzat rövid távú célkitűzései között szerepel a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás mind szélesebb körben való kiépítése, és a jelenleg használt jelző eszközök informatikai rendszerének újragondolása: vagyis egy teljesen új, külön erre a célra létrehozott háttérinformatikai rendszer bevezetése. Javasoljuk a Kormány ezen intézkedéstervezetének megjelenését megvárva, de már most felmérni a településen élő idősök között meglévő igényt.

4.3.4. Gyermekjóléti Szolgálat és Családsegítő Szolgálat

Elemzésünk ezen részénél fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy a két Szolgálat jelenleg még két külön intézményként működik, azonban ez a fajta megkülönböztetés a 2016-os évben meg fog szünni, és egységes szervezeti keretben működhet tovább. Így elemzésünkben már ezt az elvet követve egy pontban foglalkozunk a jelenleg külön-külön működő intézmények vizsgálatával. *((2) Az Szt. 64. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(6) A családsegítés a gyermekjóléti szolgáltatással egyazon szolgáltató keretében hozható létre.”)*

Egyszerűen megfogalmazva: a gyermekjóléti szolgálat koordinálja és elősegíti a gyermek mindenek előtti védelmét, valamint ha szükséges, családgondozást is végez.

A gyermekjóléti szolgálatnak ezen felül számtalan feladata van:

- a csellengő fiatalok esetén preventív beavatkozás, (lokális szinten ezt szolgálja többek között a kamaszklub is),
- tanácsadás,
- információnyújtás,

- segítő beszélgetés,
- családlátogatás,
- pszichológiai és jogi tanácsadás,
- koordinálás, mentorálás.

- ✓ *A feladat hatékonyabb ellátása érdekében tudatosan törekednek a jó kapcsolat kialakítására a társszervezettekkel (bölcsödével, iskolákkal, óvodákkal, családsegítő központtal, rendőrséggel, bírósággal és egyéb civil szervezetekkel)*

Érdemes lenne elgondolkodni azon, hogy a központtól való távolság milyen hatást gyakorol az elérhetőségre és településen való jelenlétre. Lehet, hogy a központhoz közelebb költözés segítené javítani a kihasználtságot, és gyorsítaná az egyes tagintézmények közötti kommunikációt, a kliensekkel való munkát.

- ✓ *Általában kevés (ez országos jelenség) energia nem marad az ép családokkal való foglalkozásra. Pedig a különböző életrészeket töltő családoknak szükségük lenne kapcsolaterősítő programokban való részvételre. Ehhez föl kellene tárni a fellelhető módszereket, az egyházi és civil, a hazai és külföldi működő modelleket.*

Pomáz településen a szociális alapfeladatként kötelezően nyújtandó családsegítés szolgáltatást jelenleg (2015 évben) feladatátvállalás keretén belül alapítványi működésben valósítják meg. A törvényi változások azonban megkövetelik a döntést.

- ✓ *Véleményünk szerint mind a költséghatékonyság, mind pedig szakmai okokból indokoltabb lenne a Gyermekjóléti központtal közösen önkormányzati fenntartásban és működtetésben működtetni tovább a családsegítő szolgálatot.*

A családokkal folytatott munka komoly szakmai felkészültséget igényel, és hosszú távú gondozást jelent. Megköveteli a különböző szociális területek (Gyermekjóléti szolgálat, Védőnői szolgálat, Önkormányzat, KEF. stb.) szoros együtt működését, hiszen szinte a családsegítőbe érkező kliensek problémáspektruma a legszélesebb.

Most jelenleg a következő szolgáltatásokat nyújtja a családsegítő:

- a. tájékoztatás és felvilágosítás,

- b. ügyintézéshez segítségnyújtás,
- c. adományoztatás.

Ezen felül véleményünk szerint szükséges lenne még:

- ingyenes jogi tanácsadás,
- adósságkezelő program,
- szenvedélybetegek hozzátartozói számára klubfoglalkozások, valamint szoros együttműködést kell kialakítani olyan szakértőkkel, akik tudnak segíteni az érintettek körének (elterelés, pszichiátriai, addiktológiai segítség),
- álláskereső klub,
- kapcsolatügyelet és mediációs tanácsadás,
- együttműködési szerződést köthetne a Pest Megyei hajléktalanellátó intézményekkel (Baptista, Máltai Szeretetszolgálat), akik a segítenék a településen olykor-olykor problémát okozó hajléktalan, illetve otthontalan emberek, családok szakszerű kezelését,
- családcsoportok, kapcsolatépítő programok, amelyek a helyi közösségen belül segítenék az újonnan beköltözöttek beilleszkedését és a közös felelősségvállalást.

4.3.5 Védőnői Szolgálat

A védőnői szolgálat szerepe az településen élő anyák és csecsemőik védelme. Ennek a feladatnak sokkal hangsúlyosabban kellene megjelennie a település jóléti ellátásainak tervezése során. A szolgálat az egészségügyi és szociális terület mezsgyéjén helyezkedik el, amit jól tükröznek a 2014-es intézkedések is. A védőnői szolgálat fő célja az anya- és csecsemővédelem, de ezen kívül számtalan más céllal is rendelkezik, mint például az óvodai, iskolai egészségügyi feladatok ellátása, egészségügyi tájékoztatás, a családvédelem, a jelzőrendszeri aktív részvétel.

Települési szinten egy kifejezetten jól működő védőnői szolgálatot találtunk.

Jövőbeni feladatként az intézményi kapcsolatok erősítését javasoljuk a prioritások közé beemelni. A hatékony működést segítené, ha a jóléti ellátások egyéb szereplői jobban ismernék a védőnői feladatrendszer, és a védőnők is korábban be lennének vonva a helyi kezdeménye-

zésekbe, hiszen mint már több településen kiderült, a munkájukból adódóan kiemelkedően fontos aktorok a település életében.

4.5 Hajléktalan ellátás

A település növekedésével elkerülhetetlené kezd válni a hajléktalan és otthontalan embereknek nyújtott szakszerű segítségnyújtás. Az ellátás célja minden esetben a szociális rehabilitáció, vagyis a társadalomba való visszailleszkedés elősegítése kell, hogy legyen. Ez alapján egyértelmű, hogy nem megoldás az intézményben folytatott ellátás biztosítása a településen, hiszen az nem kezeli, hanem hosszú évekre konzerválja ezt a fajta emberi életpályát.

A hajléktalan ellátás területén célszerű lenne az önkormányzatnak elgondolkodni olyan rehabilitációs, valamint preventív programokon, amelyek kimondottan a veszélyeztetett célcsoportot hívatottak segíteni (pályamódosítással, álláskereséssel, ideiglenes munkához kötött elhelyezéssel stb.).

Fontos lenne a krízislakások vagy más néven „kiléptető lakások” fenntartása, amelyben rövid ideig – maximum fél évig – elhelyezhetőek ezek a családok. A krízislakások használata esetén az ide bekerülő egyénnel szoros szakmai munkát kell végezni. Kliensszerződésben kötelezővé tenni egy mentorral vagy szociális munkással való együttműködést, aki kíséri a családot / egyént abban, hogy hosszabb távú megoldást találjon lakóhelye kialakításában.

A másik fontos lépés pedig, amit meg kell tenni az önkormányzatnak, ha előre szeretne tervezni: együttműködési szerződést kell kötnie olyan már régóta, szakszerűen működő alapítvánnyal (Menhely alapítvány, Menedékház, Máltai Szeretetszolgálat stb.), vagy szervezettel (Budapesti Módszertani Központ), amely már több éve részt vesz a hajléktalan ellátásban. Konkrét segítséget, szakmai és erőforrásbéli támogatást tud nyújtani a település számára – ezáltal mintegy tehermentesítve a többi, nem ennek a célcsoportok a kezelésére hívatott intézményt.

4.6. Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF)

Az önkormányzat még időben felismerte, hogy a szenvedélybetegségek kezelése elengedhetetlen feladat a településen – annak ellenére, hogy a törvényi előírások ezt nem teszik kötele-

zövé számukra. Mindezen felismerés nyomán 2015-ben létrejött a Kábítószer Egyeztető Fórum. A fórum a települési jelzőrendszer különböző szereplőiből áll össze. Fő feladata a megelőzés, tájékoztatás, segítő rendezvények és szolgáltatások szervezése. Az irányvonal jó, és minden résztvevő számára egyaránt fontos. Viszont abban igencsak megoszlanak a vélemények, hogy mivel is kellene foglalkozni, és melyek is a fórum tényleges feladatai.

Sürgető feladat egy a városi drogstratégia megalkotása, melynek elkészítése során elengedhetetlen a városi szakemberek bevonása. A hatékony működés elérése, valamint a hatékony szabályozás érdekében szükséges a településen élő, de kevésbé aktív közösségi szereplő felváltó szakemberek felkutatása is.

- ✓ *Újszerű jellege, prevenciós hatása, korszerű elvei és módszertana miatt külön is figyelmet érdemel.*
- ✓ *Támogatandó célkitűzéseik:*
 - *városi szintű szolgáltatási térkép (Városi Szociális Tudakozó Kiadvány) összeállítás*
 - *valamint a kábítószer problémával érintettek és családtagjaik számára szervezett önszolgáltató csoportok létrehozásának és működtetésének támogatása.*

4.7. Jelzőrendszeri működés

A jelzőrendszer működése példaértékű a településen, hiszen éves találkozók vannak, a törvényi feltételeknek megfelelően. Az integrált intézményeknek köszönhetően folyamatos a kapcsolat az egyes szereplők között.

Azonban a kutatás egyértelműen rávilágított arra is, hogy a kommunikáció akadozó, a jó kapcsolatok ellenére mégsem minden esetben tudják, ki mivel is foglalkozik. Ezáltal nincs összehangolt munka, és így a lokális szociális ellátó rendszernek mind költséghatékonyasága, mind pedig hasznossága csökken.

A jelzőrendszer új céljaként meg kellene fogalmazni, hogy a rendszer nem csak egyirányú kommunikációra használható. Azaz nem csak krízisek érzékelésére való, hanem a közösségépítés, az egymás programjainak a terjesztése is megvalósítható általa. Ez a megközelítés le-

het képes nagymértékben elérni, segíteni azokat az érintett lakosokat, akik ma látens módon vannak jelen a településen, és csak súlyos krízis esetén kerülnek a szociális ellátórendszer látókörébe.

4.8 Infrastrukturális fejlesztések

A településen belül a tömegközlekedés adta lehetőségek igen csekélyek. Az itt lakók többsége ezért autóval közlekedik. Az utcákon az akadálymentes közlekedés nincs megoldva. Az önkormányzat jövőbeli célkitűzései között szerepel a „mindenki számára hozzáférhető szolgáltatások megteremtése”.

Ezen alapelv szerint világos, hogy elengedhetetlen valamiféle megoldást találni. Ilyen lehet a már meglévő, idősök számára elérhető utazási lehetőségek fejlesztése, kibővítése.

4.9. Helyi kommunikáció

A településen több információs csatorna is létezik. Viszont a megkérdezett lakosok válaszai alapján ezek közül három működik igazán jól az információáramlás szempontjából. Az *internet*, a *személyes kapcsolatok* és ezt kicsit lemaradva követi a *helyi lap*.

Fontosak ezek az információk, hiszen bármilyen programot, szolgáltatást szeretne is eljuttatni a lakosokhoz az önkormányzat, vagy bármely szociális szolgáltató, célszerű mind a három formát használni.

Ahogy fentebb már leírtam, de a súlya miatt ismét megismétlem: szerencsés lenne elgondolkodni egy személyes információs háló kiépítésén, a már működő intézmények klienseivel, és a jelzőrendszer tagjaival közösen.

5. SWOT analízis

A tanulmány ezen fejezet alkalmas arra, hogy kiválasztott szempontok szerint szemléletes módon összegezze és értékelje az információkat. A SWOT analízist leginkább a hagyományos módon, négy dimenzió mentén (erőségek – gyengeségek – lehetőségek - veszélyek) szokták alkalmazni. Mi ettől eltérően, ezen kutatás keretei között egy diverzifikáltabb módját választottuk a kapott információk hasznosításának. Az egyes szempontokat egy lineáris skálán vizsgálva meg tudjuk állapítani, hogy milyen hatékonysággal működnek. A példaértékű működéstől az azonnali gyors beavatkozást igénylő lépésig találjuk a hasznosítható információhalmaz elemző leírását.

MUTATÓ Vizsgálendő területek	KIEMELKEDŐ	JÓ	MEGFELELŐ	KRITIKUS	STOP
Szervezeti keretek kiépítettsége		A szervezet működését lefedő, hozzáférhető szabályozási keretrendszer, egyenlő szervezeti határok.			
Helyi szintű szabályozások jogszabályi megfelelése	A helyi szabályozások nem mindig felelnek meg a jogszabályi követelményeknek.				
Az ellátórendszer munkatársainak tájékozottsága		A munkavállalói tájékoztatási események rendszeres időközönként történnek az érintettek számára.			
Honlap			A honlap megfelelő anyagokat tartalmaz és a többség számára elérhető.		
Az intézményrendszer és a lakosság közötti kommunikáció hatékonysága				A szolgáltatott információ pontos, azonban az információk sok esetben nem jutnak el az érintettekhez.	
A tevékenységéhez szükséges infrastruktúra			A működés számára megfelelő módon biztosított infrastruktúra.		
Folyamatleírások			Teljes körűen szabályozott.		
Rendelkezésre álló humán erőforrás		A település intézményrendszerében jelenleg nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű humán erőforrás.			
Akadálymentesített intézményi környezet		Az intézmények többségében akadálymentesített környezet biztosított.			
Szolgáltatások közötti együttműködés			Többnyire formális együttműködések láthatunk.		
Településrészek közötti közlekedés				Szinte kizárólag személygépjárművel, kerékpárral és gyalog közelíthető meg az egyes városrészek felől a városközpont.	

6. Prioritások, stratégiai fejlesztési célok

KFT Kábítószer
Egyeztető Fórum

- **Ütemezés:** folyamatos szinten tartás
- **Várható eredmény:** A települési kábítószerhasználat csökkenése valamint a lakosság biztonságérzetének növekedése.
- **Humán és gazdasági hatás:** Egészségtudatosabb állampolgári életvitel.

Közhasznú
foglalkoztatás

- **Ütemezés:** folyamatos szinten tartás
- **Várható eredmény:** A tartós munkanélküliek pszichoszociális állapotának javulása, a települési költségvetést kevésbé terheli a munkanélküliek támogatása.
- **Humán és gazdasági hatás:** A települési támogatásra szorulóknak számának csökkenése. Javul a munkarőpiacra visszatérők életminősége.

Ág aprítógép és
fa brikett gyártó
beszerzése és
használatba
állítás

- **Ütemezés:** középtávú fejlesztés
- **Várható eredmény:** Munkahelyteremtésen túl a környéken képződő aprófa hulladék környezetvédelmi szempontól is megfelelő módon történő hasznosítása.
- **Humán és gazdasági hatás:** Vállalkozási formában történő működtetés során csökkenhet munkanélküliek száma a városban. A gyártás során keletkező termék felhasználása a település intézményeinek fűtésére.

Lakásbiztosítók
támogatása

- **Ütemezés:** rövid távú fejlesztés (1-2 év)
- **Várható eredmény:** A lakosság biztonságérzetének növekedése.
- **Humán és gazdasági hatás:** Az alapbiztonságot garantáló lakásbiztosítások támogatása nyomán a vis major típusú lakossági károokra fordított támogatás csökken, így az Önkormányzat költségvetése tervezhetőbb.

Városi
jelzőrendszer
létrehozása

- **Ütemezés:** középtávú fejlesztés (3-4 év)
- **Várható eredmény:** Az idősek krízis problémáinak hatékonyabb megoldása..
- **Humán és gazdasági hatás:** A lakosság mentális és biztonságérzetének javítása. Költséghatékonyabb, szükségletre koncentrált finanszírozás.

Szabadidő park,
ill. szabadidő-
központ
létrehozása

- **Ütemezés:** hosszú távú fejlesztés
- **Várható eredmény:** Preventív jellegéből adódóan a város lakosságának életminősége, egészségi állapota és szubjektív jóléte javul.
- **Humán és gazdasági hatás:** A város lakosságának tudatosabb, civil értékekre épülő közösségszervező jelenléte. Csökkentheti a fiatalok elvándorlási szándékát. +

7. Epilógus

Pomáz város jóléti ellátórendszerének intézményei szakmai szempontból általánosságban megfelelnek a jogszabályi előírásoknak. Azonban azt is meg kell jegyeznünk, hogy az intézményrendszer nagymértékben fragmentált. Mindehhez hozzájárul a területi széttagoztság, és az eltérő szervezeti felépítés. Véleményünk szerint szükséges lenne a városi ellátórendszer egységes arculatának megteremtése, valamint a humán szektorok (egészségügy, oktatás, szociális, civil, egyházi) hatékonyabb interprofesszionális együttgondolkodása, és együttműködése. Mindezt elősegíthetné egy hatékonyabb, és minden „szereplő” aktív közreműködésével zajló műhelymunka, és a problémarendszerek holisztikus szemléletű megoldási módjainak újradefiniálása valamint az egyes szakterületek kompetenciaterületeinek egymáshoz hangolása.

Az elemzéssel megbízott szakemberek, kutatók ezúton is szeretnék köszönetet mondani Pomáz város vezetésének a megtisztelő felkérésért, a jóléti ellátórendszer intézményeit vezető szakembereknek és a lakosságnak az együttműködésért, az őszinte gondolatokért és véleményekért.

8. Kutatóink

Birinyi Márk

Intézményvezető, szakvizsgázott szociálpolitikus, főiskolai tanársegéd. Egyetemi tanulmányait másoddiplomás képzés keretei között végezte a Debreceni Egyetemen, ahol 2010-ben szerzett okleveles szociálpolitikus végzettséget. Korábban a pedagógus képzési területen szerzett ismereteket, majd 2004-ben tanító-hittanoktatói végzettséget. 2014-ben szerzett doktori abszolutóriumot a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori programjában. Kutatási területe a szociálpolitikai tervezés, monitoring; az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező marginális helyzetű társadalmi csoportok integrációja, valamint a szakképzés és a munkaerőpiac kapcsolata. 2004-óta a Károli Gáspár Református Egyetem főállású oktatója, munkatársa. 2012-2015 között a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar Kari igazgatója. 2015. szeptember 1-től pedig a Molnár Mária Református Foglyatékos Ápoló-Gondozó Otthon intézményvezetője.

Hámori Ádám

Szociológus végzettségét a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán szerezte 2010-ben. 2011 óta folytatja PhD-tanulmányait a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia Doktori Iskolájában. 2011 óta a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karán tanársegédként oktat szociológiai és kutatásmódszertani tárgyakat, és vallás-szociológiát. 2013 óta a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézetben a szociális alapképzés társadalomismeret-moduljának oktatója, és részt vett az alapvizsga követelményrendszer, a tananyag és a vizsgalapok lektorálásában, valamint az alapvizsgáztatásban. 2009-2013 között a PPKE BTK külső oktatójaként dolgozott, valamint 2008 óta összesen három félévet a Pápai Református Teológiai Akadémián is tanított. Rendszeres előadója különböző civil és egyházi konferenciáknak, továbbképzéseknek, műhelyeknek. Fő kutatási területe a vallás- és ifjúságszociológia, a vallási változás számítógépes társadalomszimulációs modellezése (NetLogo, RePast), a vallásosság kvantitatív vizsgálata (SPSS, többváltozós statisztikai elemzések).

Süki-Szijjártó Szilvia

Szociálpolitikus diplomát az Eötvös Lóránt Tudomány Egyetemen szerzett 2008-ban. Ezenkívül rendelkezik még jogi, informatikai, és humán erőforrás menedzsment végzettséggel is. Már a szociálpolitikai diploma megszerzése előtt kutatóként és szociális munkásként is dolgozott a szociális területen. 2009-ben mediátor és közösségépítő végzettséget szerzett. Azóta is több kutatásban, valamint magyarországi kistelepüléseket érintő közösségépítő és konfliktuscsökkentő projektben vett és vesz részt. Jelenleg a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar Szociális Munka és Diakónia Intézet tudományos munkatársa, emellett több, nemzetközileg is elismert kutatócsoport tagjaként kutatásokat végez, valamint mediátorként aktívan részt vesz a kliensekkel való munkában is.